

HÁROM ÁLLAMTITKÁR.

Az állami kormányzat gépezetében az államtitkárság képezi a miniszter után a legfontosabb kerekét. Parlamentáris felfogás szerint: ha a miniszter megszabja az irányelveket, melyek szellemében, a célokat, melyek elérésére a gondjaira bízott miniszteriumnak működni kell: az államtitkár az, a ki a kijelölt irányban, a meghatározott célok felé a miniszteriumot vezeti. S a míg a miniszter tevékenységének sulypontja a felelősség elvéből kifolyólag rendszerint a parlamentben esik, az államtitkár viszont a hivatal körében találja meg a magját.

Igaz ugyan, hogy a gyakorlati életben ez a megkülönböztetés nem mindenkor tartatik meg szorosan. Ott, hol a legfőbb állami tisztviselői állások is többnyire a parlament körében föltüntet férfiakkal töltenek be, mint minálunk is, a két fő-fő állás közti határvonal gyakran elmosódik s hozzá járulván a magyar természetben benne rejlő ellenszenv is a merev bürokratikus formák iránt: gyakran megesik, hogy a miniszter részt követel magának a hivatali teendők intézése körül, ugy ismét az államtitkár is, a ki legtöbbnyire szintén tagja a képviselőháznak, ez utóbbiban is előkelő szerepet játszik. E tekintetben mindig az egyén tehetségei és hajlamai az irányadók.

A közmunka- és közlekedésügyi miniszterium államtitkára például egyenesen parlamenti tevékenysége révén jutott a nevezett miniszterium hivatalkarának élére. A parlamentben sikerült feltűnnie, a figyelmet magára vonnia, nem ugyan kizárólag a parlamentben tett felszólalásával, hanem ama tevékenységével is, melyet mint a ház bureaujának, ugy szintén mint különböző szakbizottságának éveken át tagja kifejtett, s mely teljesen kvalifikálnak bizonyította őt előkelőbb hivatali állás betöltésére is.

Bellusi BAROSS GÁBOR 1848. június 6-án Trencsénmegyében, régi nemes családból született. Szülői gondos nevelésben részesíték a már zsenge korában tehetségesnek ígérkező ifjút, ki értelmesség és gyors fölfogás tekintetében tünt ki tanuló társai közül.

Tanulmányait a budapesti egyetemen 1869-ben fejezte be s még az évből mint tisztelhetbeli megyei aljegyző a trencsényi kir. törvényszék-nél nyert alkalmazást. 1871-ben köz- és váltóügyvédi diplomát nyert, megyei valóságos aljegyzővé választották a közigazgatási szakra s 1874-ben főjegyző és árvaszéki elnök lett.

A megyében mindenki elismeréssel szolt munkaejéről, buzgalmról s organizáló képességéről. Politikai iskolázottságának és tapintatának nem egy kényes és bonyolult természetű ügynek sikeres megoldásával adta tanujelét, ugy hogy a megyei közélet emberei már akkor szép jövőt jósoltak neki. Ennek köszönhetette, hogy 1875-ben egyhangulag képviselőnek választották s azóta három országgyűlésen keresztül képviselte az illava-puchói választókerületet. Az utolsó választások alkalmával két helyen, régi kerületében és Győr városában is megválasztották.

A törvényhozás termében kifejtett munkálkodásának föjlemvonása a sokoldalúság. Tagja volt valamennyi fölirati bizottságnak, tagja és egyideig elnöke a közoktatási bizottságnak, előadója a közgazdasági bizottságnak, tagja és előadója a magyar delegációnak és hadügyi albizottságnak, valamint az egyesült négyes albizottságnak több éven át előadója s végül a képviselőháznak is ülésszakonként megválasztott jegyzője. S ez állások mindenikét lelkiismeretes pontossággal sikerült betöltenie, a mi eléggé tanúsítja nem közönséges munkaejéről.

A mult évben hosszabb tanulmányutat tett a külföldön. Beutazta Németországot, Belgiumot, Hollandiát és Franciaországot, főleg a

közigazgatási bíráskodás körül tevén tanulmányokat. De más irányban is folyvást gyarapítja ismereteit, melyek megszerzése körül nem csekély könnyebbségére van, hogy a magyar nyelven kívül teljesen bírja a német, francia, angol és tót nyelveket is.

Országgyűlési beszédei folyékony és gördülékenység jellemzi. Mint polemikus szónok is az ifjabb gárda jobbjai közé tartozik, de leginkább otthonos azon kérdések szakszerű megítélésénél, melyeket tanulmányai tárgyává választott. A közoktatásügyi bizottságban, mint elnök, elismerésmelét tapintattal tudta vezetni a tanácskozásokat s a legbonyodalmasabb kérdésekből is meg tudta találni a kivezető helyes utat, s kivált a közpiskolai törvényjavaslat körüli előkészítő tanácskozásokban, hol nem egy el'entés érdeket volt szükséges kiegészíteni, köszönhetni sokat higgadt, megfontoló vezetésének.

1883 ápril elején nevezetett ki a közmunka- és közlekedésügyi miniszterium államtitkárának, mely fontos állásában a kinevezése óta lefolyt rövid idő alatt is sikerült igazolnia a munkabíró, tanulékony szelleméhez kötött várakozásokat.

KÖFFINGER FRIGYES, a pénzügyminiszterium államtitkári helyettese, nem a parlamentből, mint Baross, hanem a hivatali fokozatokon folyton emelkedve jutott el magas és fontos állásába.

KÖFFINGER Budán a várbán, 1830 május 5-én született, hol édes atyja városi főorvos vala. Iskoláit nagy szorgalommal Budán végezte, szabad idejét idegen nyelvek tanulására fordítván s kiváló előszeretettel foglalkozván a zenével is, melyben különösen a zongorajátékban kitűnő készségeit sajtóította el.

Tanulmányai befejeztével hivatali, névszerint a nálunk akkor még kevesek által mivel pénzügyi pályára lépett s 1848 október havában Duschek Ferenc pénzügyminiszterisége alatt gyakornokká nevezetett ki. Ettől kezdve állandóan megmaradt a pénzügyi adminisztráció terén, a szerint sajátítván el a szakmája különböző ágaiba vágó ismereteket, a mint pályáján előre haladt.

E mellett buzgón folytatta elméleti tanulmányait s 1859-ben letette a jogtudori szigorlatokat. Az idegen önkényuralom bürokratára elemei azonban kancsal szemmel nézték a főváros köreiben általánosan kedvelt s magántársaságokban a hazájához ragaszkodást büszkén hirdető ifjura s őt a fővárosból egyszerűen áttelepítették Kanizsára. Eddigi világából kiragadtatva, száműzetésnek tünt föl előtte az idegen helyen tartózkodás, mely alatt pénzügyi tanulmányain kívül egyedül a zenében keresett szórakozást s ennek köszönheti, hogy ma már jeles zenésznek ismeri a művészvilág.

Az alkotmányos élet helyreállításával Lónyay Menyhért pénzügyminiszter mint titkár miniszteriumába vette s az angol és francia nyelvekben való jártasságával fogva a hitelügyek tanulmányozásával és vezetésével bízta meg. Már 1869-ben mint osztálytanácsost látjuk a hitelügyosztályban működni, 1880 év elején pedig mint miniszteri tanácsost ugyanazon ügyosztály élén.

Alapos jártassága lévén e téren, ő vezette az osztrák nemzeti bankkal folytatott tárgyalásokat. A föladat — mint elképzelhető — nem volt könnyű. A birt előjogok megtartása, s a lehetőben összpontosított szervezet megmaradása volt a főszempont, melylyel szemben állott és a feltékenységnek nem kis mérvre, melylyel az erősödő társállamot túl a Lajtán tekintették, még nehezebbé tette a megoldást. E mellett a forgalomban levő jegyek beváltásának s a valuta rendezésének nagy kérdései is ott meredeztek.

Az alkudozások elébb a két kormány közt folyt. És pedig a magyar kormány részéről Köffinger és Erkövy Adolf, az osztrák pénzügyminiszter részéről pedig Moser osztályfőnök és Schön miniszteri tanácsos alkudoztak.

Az alkudozások Kerkapoly pénzügyminiszter visszaléptével megszakadtak, utódja, Ghyecz Kálmán pedig az előtérbe tolatkodott és sürgős megoldást követelő egyéb teendőket nem látta tanácsosnak még a jegybank kérdésével megnyolítani. Mindamellét is megbizta Köffingert,

hogy a kérdés megoldására nézve alkalmas tervezetet készítsen. Köffinger az üdülésére engedélyezett szabadságidő alatt elkészíté a tervezetet, még pedig három kombinációban, tekintettel lévén a beváltásra, a kényszerforgalom megszüntetésére és a valuta helyreállítására. Ezenkívül a különféle bankok állásáról is részletes kimutatást készített. Karlsbadból hazatérte alkalmával átnyújtá a kis könyv nagyságra terjedő munkáját a miniszternek, ki elismerését fejezte ki a munka terjedelme s annak kitűnő összeállítására fölött.

A megszakadt alkudozások, melyeket 1873-ban június 12-én kezdett vala Bécsben az osztrák kormány, 1875-ben újból fölvéteték Széll Kálmán pénzügyminiszterisége alatt, kivel együtt ment Bécsbe, hol az általa kidolgozott terv szolgált a magyar fölfogás kiindulási pontjául.

Az osztrák kormányral létrejött megállapodásokat a bank igazgatóságával folytatott tárgyalások követték. Pipicz bankkormányzó és Lukán vezértitkárnak a magyar fölfogással ellenkező merev nézetei sokkal ismeretesebbek, mintsem hosszas magyarázatra lenne szükség ahhoz, minő fáradságba került a kérdés megoldása.

Az egyezség végre 1878 őszén létrejött. De a voltaképeni nehézségek még csak ekkor állottak elő. A sajtó ismertette annak idején az utólagos egyezményekre, névszerint a magyar nyelv használatára és a zimer kérdésének megoldására vonatkozó alkudozások folyamát, de csak a harmadosztályú vaskorona rendjével tüntette ki s egyszersmind az ujon szervezett osztrák-magyar nemzeti bankhoz a magyar kormány első biztosává nevezte ki, mely minőségében nem egy elmerésedések indult kényes természetű kérdést sikerült a békés megoldás révébe vezetnie. Ez érdemeiért újabb kitüntetés érte, a Lipóttrend kis keresztjét nyerve a király kezéből.

Köffingert, mint a létrejött bankkegyezmény elsőrendű tényezőjét, ő felsége az alkudozások végével a harmadosztályú vaskorona rendjével tüntette ki s egyszersmind az ujon szervezett osztrák-magyar nemzeti bankhoz a magyar kormány első biztosává nevezte ki, mely minőségében nem egy elmerésedések indult kényes természetű kérdést sikerült a békés megoldás révébe vezetnie. Ez érdemeiért újabb kitüntetés érte, a Lipóttrend kis keresztjét nyerve a király kezéből.

Meg kell azonban említenünk, hogy a bank igazgatósága is loyális eljárást követett az egyezség megkötése után, a mennyiben a dotációit az igényekhez képest több millióval szaporította a Magyarország hitelszükségletére törvényesen megállapított 50 milliónyi maximumon felül. Ez összeget a mult őszön 12 millióval haladta meg az engedélyezett hitel. Hozzáférhetővé tette az olcsóbb pénz az ország vidéki birtokosságának, a fiókokon kívül mellék-intézeteket állítván fel, vidéken cenzori testületekkel. Hivatálaiba pedig a bank magyarokat alkalmaz, a mint régibb hivatalnokai után a helyek ürülnek, ugy hogy a kilenczven számot meghaladó tisztviselő két harmada már magyarokból áll.

Köffinger még egy más fontos küldetés is végezt, midőn a 153 millió kölcsön kötvényeit Berlinbe és Londonba vitte, a londoni Rothschild and Sons céggel a konverzió iránt folytatva alkudozást.

Mint publicista is derekasan forgatta a tollat, a «Kölnische Zeitung» világlag hasábjain kitűnő szakavatottsággal írt cikkeket közölve a magyar bank-és pénzügyek kérdéseiről.

Madarassy Pál volt pénzügyminiszteri államtitkári helyettesnek a folyó év elején a pénzügyi közigazgatási bíróság elnökévé történt kinevezetése után Köffinger a mult évi november havá végén a magyar királyi pénzügyminiszteriumhoz államtitkári helyettesessé nevezetett ki, hol fáradsáttal buzgalommal működik, mint valódi mintaképe a föladatát részleteiben is pontosan ismerő s annak lelkiismeretesen megfelelő hivatalnoknak.

A legfontosabb állások egyike kétségkívül a belügyi államtitkárság. Nem egyedül ama nevezetes teendőknél fogva, melyek az álláshoz természetesen fűződnek más államban is, de különösen azért is, mivel Tisza Kálmán belügyminiszter egyuttal miniszterelnök és pártvezér is, s így parlamentti és pártügyekkel anynyira el van halmozva, hogy egyáltalán nem rendelkezhetik annyi idővel, a mennyi a bel-

GRÓF BÁNFFY BÉLA,

a képviselőház új alelnöke.

A folyó évi szeptember 25-ére összehívott országgyűlés két háza csak e napokban fejezte be alakulási teendőit. A képviselőház is megválasztá tisztikarát, nevezetesen három elnökét s mint előre volt tudható, az állások betöltésénél t-kintettel volt azokra, kik ezeket már a megelőző országgyűléseken is közmegelegedéssel viselték. Ujra Péchy Tamás lett tehát a képviselőház elnöke, Szontágh Pál pedig egyik alelnöke. Báró Kemény János, ki a mult országgyűlés alatt a másik alelnöki tisztet viselte, nem lévén az új ház tagja, helye mással lön betöltendő.

A választás az országgyűlési többség egyik legkiválóbb tagjára, Bánffy Béla grófra esett, kinek arczképét ez alkalommal bemutatjuk.

Gróf Bánffy Béla 1831-ben Kolozsvárott született. Atyja, Bánffy Miklós, előbb báró, később gróffá nevezetett s jelenleg ő felsége pohárnoka, anyja báró Wesselényi Katalin. Gyermekora nagy részét nagyszülője házában, báró Wesselényi Istvánnál tölté. Tizenegy éves korában a kolozsvári reform. kollégiumba került, hol tanuló társai között mindig első volt osztályában egész 1848-ig, mikor a szabadságharc az ő tanuló pályáját is megszakította.

Már ifjú korában gyakori módja volt megismerkedni hazája vezéregyéniségeivel. Kemény Dénes, Kemény Zsigmond, míg Erdélyben lakott, idősb Bethlen János, Weer Farkas, a fogságából visszatért Wesselényi Miklós, Zeyk Károly és József, Kemény Ferenc, gyakran megfordultak nagyanyja és nagybátyja, B. Wesselényi Ferenc házában, kik akkor az ellenzékhez tartoztak, míg viszont édes atyja háza a konzervatív kitünőségeknek volt egyik találkozó helye. Így szabad idejében már akkor sokat halott a politikáról, különösen országgyűlések idején.

A szabadságharc kitörésével megszüntek az iskolai előadások s az ifjúság is beleegyezett a mozgalmakba. Bánffy Béla is azok közé tartozott, ki a honvédek sorába voltak lépéndők, szülői kérésére azonban fölhagyott e szándokával s lett egyszerű nemzetőr. De e dicsőség se tartott sokáig. Urbán császári generális bevonult Kolozsvárra, s a föllázított oláhok rendre perzelték a nemesi kuriákat. Bánffy Debreczenbe volt kénytelen menekülni az utóbbiak elől, hová nemskora Pestről az országgyűlés is lekötözött. Itt ismerkedett meg B. Kemény József Kolozmon utján az u. n. békepárt tagjaival, kik Kazinczy Gábor lakásán tarták esténként összejöveteleiket.

Debreczenben ujra fölébredt benne a vágy, hogy fölesperjen honvédek; de midőn e végből Mészáros László hadügyminiszternél jelentkezett, ez végig nézte a gyenge testalkatú tizenhét éves ifjút s így szólt: «Ez igen szép dolog, de ön nem arra való. Ha egy kuruzir meglátja, csak úgy lefújja a lóról. Menjen ismét hűvel.»

Látva, hogy mint hazafi nem boldogulhat, tiszteletbeli fogalmazónak lépett be a közlekedésügyi miniszterumba, a melyet akkor Csányi László vezetett. Itt legfőbb dolga volt az akkori belgrádi török pasával, a később nagy szerepet játszott Fuadall levelezni, s azonkívül rábírták a francia törvényhozás vasutakról szóló törvényeinek s engedélyezési okmányainak magyarra fordítását.

A szabadságharc végnapjaiban Pesten volt s itt látta később, a mint vasba verve hozták Csányi Lászlót, ki nem kívánt menekülni társaival. Kiszöközte, hogy a fogságban meglátogathassa volt kedves főnökét, hogy vigasztalhasa utolsó napjaiban. 1850. tavaszáig maradt Pesten, a midőn haza ment. Anyagi viszonyai nyomottak voltak. 1856-ban megnősült s egy kis gazdaságot kapott, hol nevével, báró Wesselényi Rózával elvonultan élteges 1861-ig. Midőn gróf Mikó Imre kinevezetett Erdély kormányzójává s megalakította a kormányzókat, Bánffy a közlekedés, ipar és kereskedelmi osztály titkárává nevezte ki. De az alkotmányos rövid idő nem tartott sokáig; jött Schmerling, a ki, hogy ismert rendszerét keresztülvigye, leiratott a kormányzóknak, hogy hirdessen országgyűlést, a mire az volt a válasz, hogy az

unió szentesítve lévén, erdélyi országgyűlés nem lehetséges s miután az erdélyiek oly fölvénytelenséget, mely az ország egységének felbontását czélozza, nem teljesítenek, kéri az intézkedés visszavételét. Ez erre adott válasza mind Kemény Ferenc kancellár, mind Mikó kormányzó lekötözött s velök együtt Bánffy és többi független társa is.

Ismét falura ment tehát, gazdálkodott, vadászgatott s közbe-közbe a lapokba írogatott, miért sok zaklatásnak volt kitéve a román hivatalnokok részéről. Különösen a Bécsben megjelenő «Delatte»-ban «Vom Királyhágó» czim alatt az erdélyi állapotokról közölt cikke kellett nagy feltűnést ugy Bécsben, mint Erdélyben. Ezért s mivel a Szebenbe összehívott tartománygyűlésbe kétszeri megválasztása dacára sem lépett be, újabb zaklatásoknak lön czeltáblájává, ugy hogy jobbnak látta az akkor Magyarországhoz csatolt Szilágyba költözni s itt is maradt 1865-ig. A mikor Schmerling és szisztémája megbukott, Majláth kancellár, Sennyey tárnokmesterré lön, Bánffy hazafias dologtelt cselekedni, ha a Kraszna-mezeje főispánságot elvállalja s a vármegyét rossz és hazaelenes tisztikarától megtisztítja. Főispánnak kinevezetvén, fölhatalmazást nyert oly változásokat tenni a tisztikarban, a minőket a magyar szellem megerősítésére szükségeseknek ítélt. Meg is oltotta a nem könnyű föladatot.

Az összehívott országgyűlésre 1865-ben, mint főispán, ő is feljött Pestre s a förendházban foglalt helyet. Itt azonnal szembe ötlött a Deák-párt és a konzervatívok közötti áthidalhatatlan különbséget s miután ő a jogfolytonosság embeérének, tehát Deák-pártinak tudta magát, mint főispán azonban az őt kinevező konzervatív kormány politikája ellen nem szavazhatott: fölmentését kérte főispáni állásától; mire Senynyey azt felelte, hogy igen sajnálja, de nem kívánja, hogy Bánffy meggyőződését föladozza, tartsa meg a főispánságot és szavazzon a hogy akar.

Magán életéből me említhük még, hogy első neje elhalálozott, másodsor ismét Wesselényi leányt vett nőül, B. Wesselényi Farkas leányát Róziát, ki ez év tavaszán Erzsébet királyné palotahölgyévé nevezetett ki.

1876-ban gr. Bánffy Béla, képviselőnek választottat s azót a folyvást tagja a képviselőháznak. A parlamenti vitaközbesokban nem igen visz feltűnőbb szerepet, de annál munkásabb tagja a bizottságoknak, delegációknak. Nevezetesen mint a képviselőházi közlekedésügyi bizottság elnöke, neki is nem csekély része van azon eredményekben, melyeket az országnek e téren az utolsó évek alatt elérni sikerült.

A HÁROM CSÁZÁR SZKJERNYEVICÉBEN.

Szkjernyevicze, Orosz Lengyelország egy igénytelen faluja, a mult napokban abban a szerencsében részesült, hogy egy kis ideig a világo közepe lehetett, — a mennyiben az európai kontinen három leghatalmasabb uralkodója, I. Ferenc József, I. Vilmos és III. Sándor, itt adtak egymásnak találkozókat, mely alkalommal a diplomáciai és katonai kar előkelőségei között a három birodalom külügyeinek vezetői, Kálnoki gróf, Bismarck herceg és Giers «ur» is megjelentek uralkodóik kíséretében.

A nagy fontosságú találkozásnak, melyhez a legkalandosabb hozzávetések fűződtek, de melyeket a hivatalos és félhivatalos jelentések egyedül «a béke nagyobb megszilárdításának» mértékére igyekeztek leszállítani, politikai oldalával foglalkozni e helyen nem lehet föladatunk. A helyett a találkozás külsőségeiből kívánunk képen is bemutatni néhány érdekesebb jelenetet.

Szkjernyevicze a varsó-bécsi vasut mellett, Varsótól mintegy másfél órányira fekszik; lakosainak száma körülbelül 5000, felerésben lengyelek, felerésben zsidók; orosz kevés van közöttök. A czári kastély tágas egyemeletes épület. Földszintén volt elszállásolva Ferenc József császár és király, az emeleten a másik két uralkodó; Mihály Nikolavics nagyherceg is a miniszterek s a többi főurak a melléképületekben voltak elhelyezve. A kastély építése hasonlít a lantemburgi kastélyhoz Bécs mellett. A park a kastély körül négy angol mérföldnyire terjed.

Elsőnek Ferencz József osztrák császár és magyar király érkezett. A czár és Giers az ideiglenes vasuti állomáson várakoztak reá. Ott volt a czár testvére, Vladimir és nagybátyja, Miklós nagyherceg osztrák-magyar egyenruhában, valamint a czárné s más udvarhölgyek is, «osztrák színek»-kel díszítve. Uralkodónk orosz egyenruhában szállott ki a vasuti kocsiából s a czárné hintójába ülve hajtattott a kastélyba. Délután jött a német császár. Ugyanaz a szerződés, csak porosz egyenruhá. Este nagy banket s másnap katonai szemle, melyen mind a három uralkodó orosz egyenruhát viselt: sötétzöld kabátot, sárga nyakkal és fekete báránypáncsát. Forró meleg volt az idő. A német császárról nevezett ezred a kastély jobb oldalán volt föllálítva, a Ferencz József-ezred a baloldalon. Gurko tábornok parancsnokolt. Előbb a Ferencz József-ezredhez mentek Vilmos császárral közösen, azután a Vilmos-ezredhez, midőn is Ferencz Józsefet fogták közre. A czárné és kísérete, valamint Kálnoky és Bismarck a kastély portikusán álltak ez alatt. Délután versenylövés volt, s közben a három császár konferenciája. Szept. 17-én elváltak és elbúcsúztak az előre meghatározott szerződés szerint. A rajzok, melyeket mai számunkban közlünk, a helyszínén fölvett rögtön ott fényképek után készültek.

A GÖRGÉNYI KASTÉLY.

Előttünk egy nagy fensík, a «Mocsár». Fehér ut szeli ketté. Az ut végén csendes falu, falu felett nagy domb, hegyek lábából kinőve.

A Mocsáron bogos nagy tölgyfák. Ezek Rákóczi fái, kit «öreg»-nek hívnak. Tulajdon e fák árnyékában, e cziheres, mohos lapályon üzte az «öreg» a bölényt. Száz-kétszáz évet láttak immár e fák. Urak a fejedelem körül s kurt hangjára üző kutyák...

A dombon a Rákóczi-kastély volt. Völgyek nyílnak körülötte mindenfelé a havasba. A Fancsal fenyvesei, a Szalka csusza felé, a Kerbunárba, s a Kásva völgybe, ez igező tündérszágba innen indulnak délcege daliák jó paripákon. Ormán a fejedelem háza, hol pihent, álmodozott. Őles falak védtek. Védelmükben drága vér folyt: a fejedelem hadnagya, Ráthonyi, s jó vitézi vére.

Az utat, mely odáig vezetett, melyet fejede-

A HÁROM CSÁSZÁR TALÁLKOZÁSA SZKJERNYEVICZÉBEN. — AZ OROSZ CZÁR ELVEZETI A NÉMET S OSZTRÁK-MAGYAR URALKODÓKAT AZ OROSZ EZREDEK ELŐTT, MELYEKNEK TULAJDONOSAI.

A GÖRGÉNYI KASTÉLY.

lem járt, befogta, befedte a selyemperje. Cziher nőtt az oldalába s elvadt virágok, lonczok szöttek nehéz himes takarót a tetőre, hősök csonjtja fölé.

Az utódok lehordták a köveket. Építettek belőle egyszerű kastélyt a csendes faluban. Azt is Rákóczi-kastélynak nevezték.

Egy kis szorost a Görgényi vízének égerbokros partja mellett úgy hívnak, hogy «Rákóczi-vész». Nehéz küzdelmet vívhatott ott a fejedelem. A fancsali vadászlatokon felül a dugások mellett, hol a fauszatáshoz szükséges vizet fogják fel, egy völgyet Rákóczi-völgynek neveznek.

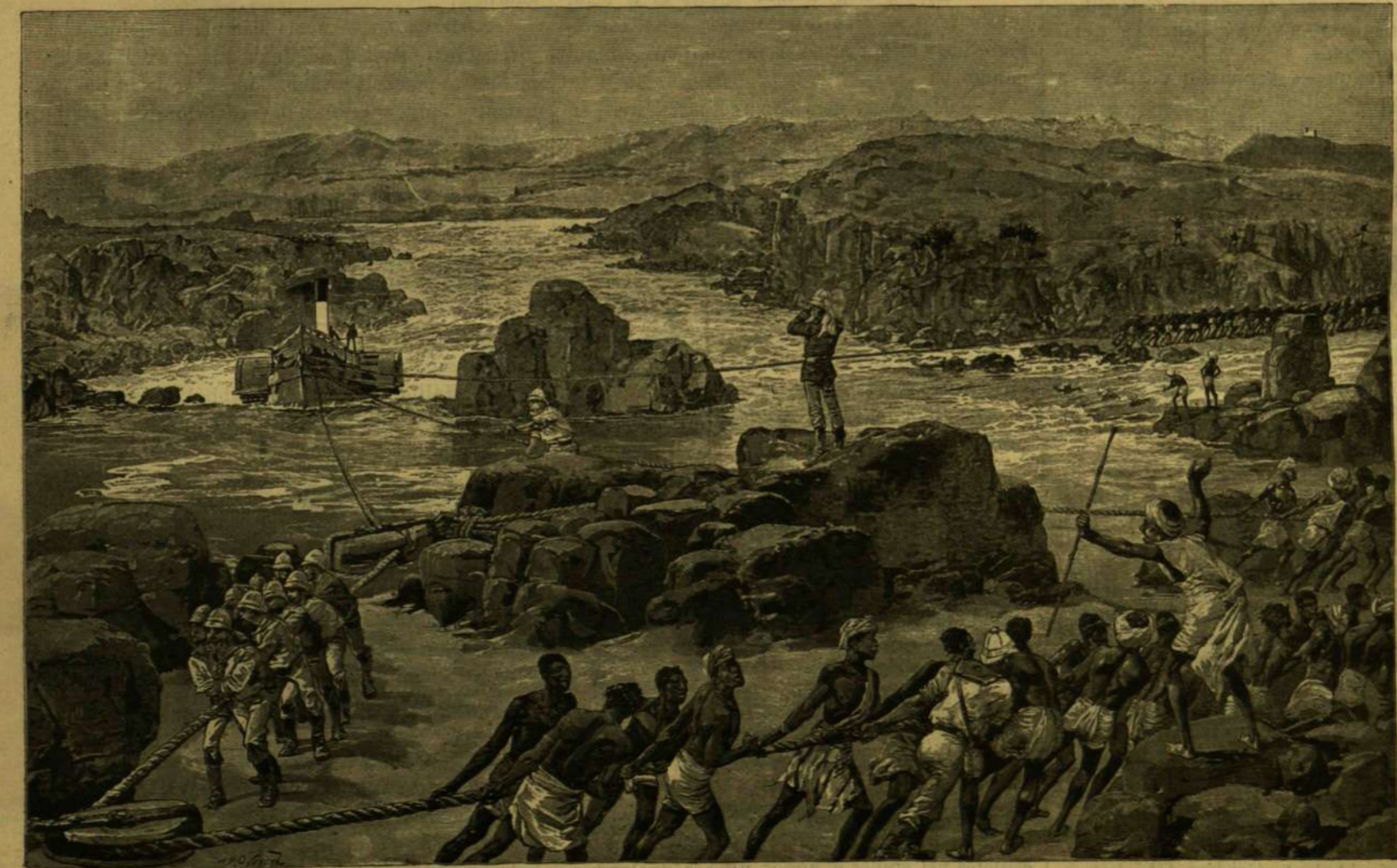
Ráemlékezünk lépten-nyomon. Rá, szeretettel a szívünkben, s büszkeséggel a régi verőfényes napokra.

A csendes falu, a rengeteg havasok, melyek 80,000 holdat foglalnak el, a kastély, s a Mocsár százados fái alatt a lapály, az őserdők, hol ember nem irt még törvényt a természetnek, ismét meglevencedtek, mint hajdan. Király-ivadék vadász bennük, deli magyar urak, idegen fejdelmi népek kíséretében. S a Rákóczi örökében szeretettel látjuk őt, ki azon nyelven beszél hozzánk, mely kedves nekünk, azokat a helyeket keresi meg, melyekhez drága emlékeink vannak kötve. A hol a régi nagyok iránt kegyeletet őrzünk, ott e királyi ivadék is helyet szerze magának. És hogy szivesen, hogy örömmel látjuk őt ott: hódolatunknak, ragaszkodásunknak nem csekély jele ez.

Mikorra e sorokat olvassák, már bizonyosan a trónörökös vadászatának jó eredményéről vitt hírt a táviró. A görgényi havasok tele vannak vaddal. A marosvölgyi erdősegekkel, a naszódí s a moldvai rengetegekkkel csaknem összefüggő erdőtestet képeznek.

Egész vad birodalom ez. A tölgyesek, bükkösök s fenyvesekben bő tápláléka van a medvének. Tavasszal a még megmaradt makkal, vagy vízi tormával, aztán áfonyával, szederrel s ősszel kukoriczával él. Ha szükében van egyéb jóknak, még mindig ott vannak a csordák. Az mind az övé, ha éhes.

Az idén számban tartották a maczkókat. Ha leczammogott néhány az aljba, azt mindjárt meglátták a vadörök s papirosra jegyezte a főerdész ur. A nyomaikat megmérték, luvóhelyeket megjegyeztek és nagy meglepedéssel szemléltek, ha a kukorica-csöveken lakomázni kegyeskedett egy-egy kisebb csorda. Régi pa-

A NILUSI EXPEDICZIÓ. — A NASSIF-KHEIR GÖZÖS A MINT A MÁSODIK KATARAKTA ELSŐ KAPUJÁN ÁTHALAD.

raszt vadászok, kik jó ismerősei, járták meg a rengetegeket. Azt mondhatnám, hogy megérzik ezek a lehullott falevelet s megkapja a 15—20 centiméter széles medvetalp nyomát. Tudja mint kell szel mentébe állítani a hajtókat s melyik csapáson mehet a maczkó, ha szorongatják. A sűrűségeket, ahol alkalmatlanok voltak, megtrikították, s tönkökkel jelölték meg a jó vadász-állóhelyet.

Kitutták 25 medvét. Papirosra jegyezték, hogy hol vannak. Jó kutyafalkát tanítottak be, tapasztalt jó vadászokat hívtak meg.

Mert a medve bizony egész a modern időkbe való vad, a ki megérdemli a rubrikás papirost. Nem dühödött, csak otromba erejében bizakodó, mint volt hajdan a bolény. Okos, cseles állat, ki kerüli a vérontást a mig kikerülhet. Mindenféle eszes fogásokkal játsza ki az üldözött, bummog, morog s nagy kobakjában csalfaságokat forgat, mig tapog a bokrok közt végig üldözői elől. Annnyira jóra való, hogy némely paraszt-vadász úgy beszél róla, mint a házi állattjáról. Ott a hegyek közt találkozott vele. Egy farakás szegleténél majd egymásba botlottak. De nem volt puská a vadász-nál, hát csak megfordultak s ketten kétfelé mentek csendesen. Ott a havason nagy lobogó tüzet raktak. Egyik oldalán pihent a paraszt — egyszer körül néz s hát a másikon melegszik a medve, mely megszokta a tüzet is.

De ha igen üzik vagy ha megsebesítették, vagy ha nagyon éhes és ellene állnak, az az otromba test eleven lesz mindjárt, a nagydög szája csattog, s a fertelmes körmök tépnek. Szörnyű állat olyankor a medve! Fát ragad, követet s úgy hajigál mint egy suhancz, zúz és szakgat ezeeveszetten.

Nagy társaság ment rá ezuttal.

A kastély, melyet képünk ábrázol, nem elég a befogadásukra. Az unnepi szint öltött, élénk rohogó szekerektől zajos, felzöldágozott közeg jobb házából is sokat lefogaltak.

Ezt a kastélyt ismertették a «Vasárnapi Ujság» 1881. évi 50. számában. Akkor hirtelen és hiányosan rendezték be. Most a jobb szárnyát, hol a trónörökösne asszony szobái s a nagy szalon vannak, díszesen butorozták. Az erdész-hivatal kiköltözött a balszárnyból s oda tették a vendégszobákat. Drága keleti szőnyegekkel — melyeket a trónörökös most nemrég tett utja alkalmával hozott — s egyszerű, de pompás butorokkal látták el a fenséges pár szobáit. A régi vadászékek mellé Friedlander Camillo egy szép eszűcselést s ő felsége, a király két képét küldte a trónörökös. Gazdag ezüstneműt szállítottak, ezüst tányérokat, tálcákat, mindegyiken a fenséges ur czimere s vadászjeleneteket ábrázoló finom metszetek.

A balszárnyon — képünkön oldalt — a kápolnát jókarba állították. Ott misét mondtak e hó 4-én, Ferencz napján.

Reggel, mikor indulnak, s este, az érkezéskor, a tágas udvar telve fogatokkal. A széles talpu havasjáró szekereken a vendégek egy része, könnyű kocsikon a megye a más havas lábáig. Ott lóháton folytatják az utat. A fenséges ur számára Andrássy Gyula gróf küldött az idén két szép, erős, kitaró, gyakorlott havasi lovasokt. A mások csendes, kihalt kastély csupa élet, vigság. Az udvaron lovászok, vadászok, szolgálk, a régi erkélyes oldalház tornáca alatt falusi báméskodók, kiknek szabad oda a bejárat. A tágas udvarra zongora hangja hallatik ki.

A fenséges asszony játszik.

Az a szépséges fiatal asszony, a kinek jószágát hadd ne magasztaljam egyébbel, mint az azal az együgyű öszinte szeretettel, melylyel a görgegyi szegény paraszt is szól róla. Azt hiszem a nyomorultabbja, kinek égietől, földiek-től annyi kérni valója van, imádkozik is hozzá.

Ott ül ő azokban a régi szobákban addig, mig fenséges ura vadászik. Festeget, zongorázik, lejön az udvarra, gyönyörködik a különböző népviseletekben, néha sétál a nagy kertben, hol egy kedves kis szigetet 4 évvel ezelőtt az ő nevével neveztek el, a zugva eső vizet, viz hátán száguldó tutajt bámulja, máskor balászat az égerbokrok árnyékában.

És a hegyre fel, hova az «öreg» fejdelem járt fel a csigantur, kifakartották ismét az új ösvényt. Ormára gloriettet emeltek és azt körültrakták virágokkal. A főerdész kihirdette a faluban, hogy kell a virág a gloriétthez, hol a

fenséges asszony fog pihenni. És mindenki elvitte a magáét. Annyi gyült össze, hogy azt sem tudták, mit csinálnak vele!

A selyemperjén, a lonczczal befutott bokrok mellett, hol annyi szerető szív rebegett rég messze uton, veszedelmes vadászaton, gonosz háboruban levő dalja párja után, — ott ül a fenséges asszony, nézve a távol völgyeket... A merre fenséges ura ment.

P. I.

A SZERELMES AKTOR

Ötven év előtti történet.

Irta SZOMAHÁZY ISTVÁN.

(Folytatás.)

Másnap, alig hogy pitymallani kezdett, már talpon volt a fiskális. A sugót még épen azon a helyen találta, a hol tegnap este elszunnyadt.

— Keljen fel kend, vén bolond! — dörögte a prókátor s jól megránczította az elnyújtózkodót. — Az ördög bujjék a kend álmos fejébe!

— Mit, mit? Kicsoda? Micsoda? — dörögte a kis sugó, a mint lassanként a földi életre visszazsált. Áháháh! s egy nagyot ásított, aztán egyet nyújtózkodott s azzal ujra az oldalára fordult, hogy a félbeszakított álmát tovább folytassa.

— Felnyársallak, te pogány! — kiáltá Mérey uram s akkorát rugott a kényelmesen elhelyezkedőre, hogy az attól menten kijózanadott.

— Jó reggelt Mérey uram! — üdvözlé a fiskális, a mint tudomást kezdett venni a környezetéről. — De korán felkelt! Én sokáig voltam fenn az este: szindarabokat olvastam. Aludhatnám még egy kicsit.

— Alszik ám kend a pokolban. Ugorjék talpra, egy-kettő! A lusta fejét kendnek. — Hová tették a leányomat?

— Kit hova tettünk?

— Feleljen kend és ne kérdezzen! Hol a leányom? A kit az a gaz magával szöktetett. Feleletet, mert különben megharagszom.

— Ki az a gaz, kérem, a ki elszöktette?

— Ejnye, hogy a föld nyelje el a kend ostoba fejét. — Hát Kosztolányi; adta teremtette, hogy még a nevét is ki kényszerít mondanom.

— Hát mért keresi az ur Kosztolányit én rajtam?

— Megharagudtam ember! — dörögte a fiskális a kis babszem sugóra, — most már azután ne kérdezz többet, mert egy az Istenem, egy a lelkem, felnyársallak.

— De az Isten áldja meg az urat, — mosolygott a kis sugó, — hiszen én már Gulácson elváltam a trüppötől. Azok Kosztolányival együtt rég V*-be mentek, a mig én itt Bajusz uram társulatához szerződtem.

— Hát nincs itt Kosztolányi? — bámult a prókátor.

— Dehogy van! Dehogy van! mondom V*-ben tessék a leányát requirálni.

Mérey uram egy szót sem szolt többet a sugónak, csak kifordult a korcsmaszobából s parancsot adott a kocsisnak a lovai befogására. Ő addig Rócey uramat verte fel álmából.

— No mi az megint, ipam uram? — szolt álmosan a viczenótárius.

— Épen ugy leszek az ipa: ha itt lustálkodik az ur. Egy kettő, ugorjék talpra. Utazunk.

— Hová? — kérde a jó férfi, miközben öltözködni kezdett.

— Ne kérdezz az ur! Majd meglátja.

Egy negyedóra mulva már mind a két becsületes uri ember a kocsin ült s kényelmesen elhelyezkedve pőfékelt az öblös tajtpipákából.

Kora hajnal volt még, a nap alig villant át a szürkületen, s üde, hűs szellő lengedezett a Balaton körül. Mintha az erdők is most ébredtek volna föl álmaikból: pompás fenyőillat érzett körülöttük s egy-egy fölébredt madár csi-csergése hallatszott. A falukban, melyeken átutaztak, még néma csend uralkodott, csak egy-egy magányos házikóban égett a gyertyavilág, s a fállal kerített templom tornyából hallatszott le a hajnali harang barátságos hangja. A két utas csak egy-egy ökrököt hajtó béressel, vagy kürtölő kanászszzal találkozott, a kik alázatosan emelték meg a kaputos utazók előtt kalapjaikat. Az egész reggel oly szép volt, s az utazás oly jól esett, hogy egy percze még Mérey uram is kiengedt a haragjából.

— Hol az a pinczetek, Pista? — szolt a kocsisnak.

— Hahó! Állj meg! Itt van, nemzetes uram, — szolt a Pista, — egészen felvidámulva a kérdésre.

A fiskális sorba töltögette a pohárkákat, Rócey uramat s a kocsi is megkínálva a hamisítatlan szilvóriummal. Maga is főlhajtott két pohárkával.

A jó szilvalé egészen fölmelegítette a belsejüket. Mérey uram is jó kedvre hangolódott s Isten csudája, adomázni kezdett a viczenótáriussal.

Az ilyen anekdotázásnak meg az a tulajdonsága, hogy egyik adoma a másikat vonzza maga után s ha két jó adomázó összejö: véget-hosszat nem ér a historizálás. A magyar ember pedig mind jó adomázó: Istentől kapott ajándék.

Mérey uram annyira belemelegedett a beszélgetésbe, hogy még az ifjúkori csinyeit is elmondta, a mik még abból az időből datálódtak, a mikor ő tabule regie notarius volt s az egyik zalamegyei követ háta mögött állt a pozsonyi diétán. Nagy selma volt az öreg; ki se nézte volna belőle az ember, mi mindent elkövetett.

— Nem is voltam ám ilyen anyámasszony katonája, mint vejem uram, tanuskodék a bajsza alatt. Bátraké a világ. Hej, ha én beszélni akarnék!

A viczenótárius néma bámullattal adózék jövendőbeli ipa kalandjainak s nagy szemeket meresztve pőfékelt tovább. Mérey uram új pohárral töltött magának a szilvóriumból; az minden haragját elkergette.

— Hej, huj huj! — kiabált az öreg. — Négyszem között szólvá, megsem bolond ez a Kosztolányi. Magam is szöktettem lányt fiatal koromban. Nagy akasztófa voltam én, te Niki, csak titkolom, tudod. Nem is olyan, mint te, malé!

Rócey uramat férfiúi érényeknek ez a becsmérése szörnyen bántotta, és sértett hangon válaszolt:

— Hallja ipam uram! Abból, hogy én nem beszélek: ne ítéljen! Töltsön még egy pohárral abból a szilvóriumból.

A fiskális töltött: nem egyet, hanem kettőt.

— Ugy ám öreg. Mikor nem látják, magam is kirugok egy kicsit. Van nekem özvegyasszonyom, ha azt meglátnád, tudom, még egyszer ugy tánczolna a bajsuzod.

— Bruder! Annak bemutatol! — lelkesült a prókátor, a veje nyakába borulva. Már mind a kettő jóformán beszipett. Majd meglátod, mi-ododa jókedvű ember vagyok én, ha akarok. Éljen a szabadság!

Ez a szabadság ugyan semmi logikai összefüggésben nem volt az előbbi themával, de Mérey uram szükségét érezte, hogy kifakadjon.

Azonközben mind a két patriota jobbra-balra dülöngélt, mint a ki a föld vonzóerejével küzködik.

BESZÉLGETVE, IDDOGÁLVA ÉS PIPÁZGATVA.

— Fidélsz ficszó ez a Kosztolányi, huj! — szolt a viczenótárius.

— Vivan actores! — visszhangzott a fiskális s arra mind a két ur elszunnyadt.

Akkortól fogva aztán semmire sem emlékeztek többé; csak mintha álmodtak volna, hogy a kocsi egy kapu alá begördült, hogy ők néhány garádison felbotorkáztak, hogy valami nyitott ágyon végig feküdtek; azontul az emlékezet minden fonala megszakadt.

(Folytatása következik.)

FORSTER DÓRA.

Angol regény.

Irta BESANT WALTER.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Tamásnak bujkálnia kell.

Miután megvacsorált s kissé felüdült, Tamás elbeszélte nekünk a történeteket. Valami árulás által minden kitűdőtt. A király nem akarván megérteni a parlamentet, engedélyt kért hat parlamenti tag ellen az elfogatási parancs kiadására, a kik közt Tamás volt az egyik; mit megtudván, azonnal lóra ült s menekült Londonból, követve kétségkívül az elfogatási parancsot hozó tiszttal, de gyorsaságával megelőzve azt.

Sietében iratait sem vette ideje összeszedni s megsemmisíteni — s azokat, ha londoni lakását megmozgatják, bizonyára meg is találják. De mit is használt volna, ha meg is semmisíti — megtalálták volna valamelyik társát, s a dolog úgy is világosságra jött.

Ámbár későn feküdtünk le, hajnalban már ismét fenvoltunk, mert bátyám elrejtéséről kellett gondoskodnunk, mielőtt a világ felébred vagy a nyomozó tiszte megérkezik.

A lakóházat a homoksiságtól (melynek innesső szélén a hajdani, most már romban levő kastély áll), egy kis rét választja el, melyen a házi kert felől lehet átmenni a nélkül, hogy valaki észrevenné s eljuthatni a régi kastély hátsó kisasztájához. Ide vittük Tamást, mint első rejték helyére, mig távolabb valahol jobbat találhatunk számára. Egy pinczeszerű, boltozatos üreg volt itt, alul a földszint színvonalán, de mégsem egészen a föld alatt, mert ablaka a sziklatalaj fölött volt, de kőomladék és tüskebokrok által eltakarva, úgy hogy nem is ablaknak, csak a falban támadt lyuknak látszott s szobát nem is gyanítottatt. Itt, gondoltuk, biztonságban lehet egy darab ideig.

Tamásnak eleinte tetszett a hely, mint gyermeknek az új játékszer — de mielőtt biztonságban érezte magát, békétlenkedni kezdett a pincze-szoba kényelmetlensége miatt. Való-

ban, annyira elfoglalt a fődolog, az ő biztossága, hogy el is feledtünk kényelméről gondoskodni. Az ablakon üveg sem volt, sem ágy, asztal, székek a szobában. Az ablak elzárására nem is tehetünk semmit; a szükséges butorokat azonban este — mikor senki meg nem láthatta — oda hordogattuk Hilyard ural. Váltunk jó vacsorát, a borról, sörről és whiskyről sem feledkezve meg, a mi némileg kibékítette bátyámat kellemetlen állapotával s oly jól el is készítette éjszakára, hogy mély álomba merülve sem a rom-kastély kísértetei, sem a kemény ágy kényelmetlensége nem juthatott eszébe.

Reggel, mielőtt még pitymallott s a cselédség felkelt, köpenyem alatt reggelit vittem s nála maradtam egy óra hosszat; délben megint magam vittem neki az ebédet, vigyázva, de feltűnés nélkül. Este pedig Hilyard ur vitte neki a vacsorát s együtt költözték el beszélgetve, iddogálva és pipázgatva, mig Tamás el nem készült az éjjeli álmára.

A lady Crewe tanácsát kinevette. Szép is volna, — mondá, — feladni magát s önként adni nyakát a hóhér kezébe. Mert elég ok volt ellene, miért nem egy, hanem akár tíz embert is fel lehetne akasztani. De ő azért jó hangulatban volt s tele reménységgel.

— Mitől se tartis, Dóra, — mondá, — minden el van készítve, csak ki kell tűzni a herceg zászlaját s az egész ország mellénk áll. Nem vetek bele két hetet s győzelmes hadsapatok élén állok, meglásd!

— S ha megbukunk? — veté ellen Hilyard ur. — Megbukunk? — pattant fel bátyám. — Gyáva és oktalan beszéd! Hallod-e Tóni, nem szeretem az ilyen beszédek, s jobb szeretem, ha elhallgatsz velők. Megbukunk? Szó sincs róla.

Ha visszagondolok e napokra, most is csodálkozom, hogy sikerült Tamást e rejtékben tartatnunk. Csak is Hilyard ur rendkívüli elővigyázatának köszönhető, kisenkit sem engedett a titokba beavatni, még bátyám régi barátait, Swinburne Ned-et és Widdington Peregrine-t sem; mindenkinek azt mondta, hogy Tamás egészen biztos helyen van, de miután azt akarja, hogy holléte mindenki előtt titokban tartassék, ő nincs felhatalmazva elárulni tartózkodási helyét. S ezzel mindenkinek meg kellett elégednie.

Különösen tartózkodott a cselédségtől, nehogy valamit észrevegyenek; mert bizonyos volt, hogy ha Tamást keresni jönnek, először is a szobalányokat veszik elő s azok felelmökben elárulják a titkot, ha tudják — de nem árulják el, ha mitsem tudnak.

Harmadnap csakugyan megérkezett Ridley ur, a békebíró, három vagy négy rendőrrel, a bátyám keresésére. Velők jött atyám is, halványan a felelmentől. De mi neki sem mondtuk meg, hol van Tamás, mert a jó öreg félelme bizonyosan elárulta volna magát.

— Csak nem voltál oly oktalan, Dóra, hogy itt a házban rejtisd el bátyádat? — mondá atyám.

— Dehogy! — felelém. — Becsületesem mondom, nincs a házban. Tessék keresni, — folytattam Ridley urhoz és a rendőrökhez intézve szavaimat.

Ridley ur nem igen szorgoskodott a keresésben; egyáltalában nem volt kedve megtalálni bátyámat. De a rendőrök lelkiismeretesebben láttak dolguk után s minden szobát, pincézt, padlást, még a cselédházakat is mind felkutattak. Mikor a régi kastélyra került a sor, ma is csodálom, hogy félelmem és sápadtságom el nem árult. Összejárták azt is, fölmentek az összeomlott lépcsőkön — de a szobát, melyben lábuk alatt Tamás egész csendességben ült, Hilyard ural — a kiről azt mondtam, hogy a szomszédvárosba ment s csak estére jó haza — és annak bejáratát, mely a hátsó kis ajtón volt, nem találták meg.

Végre fölhagytak a s kertelen kereséssel s azzal a meggyőződéssel távoztak, hogy Tamás valamely távolabbi helyre menekült, a mi annál valószínűbb volt, minél észszerűbb is lett volna valóban. Atyám szívéből is nagy kő esett le, mert — a mint bevallá — hir szerint bátyám ellen több vád van, mint maga Ormond herceg ellen is, a mit én rémülve hallottam, ámbár fel sem foghatám, hogy lehet.

Este atyám is haza ment, a nélkül, hogy megtudta volna, hol van fia voltaképp.

— Jól vagyunk, — szolt Hilyard ur. — Csak keressék, én mitől sem tartok, csak az ő maga türelmetlenségétől (érte bátyámat).

Igy újra csendesen folyt a rejtkezédk élet. Bátyám mindennap várta a hirt, hogy valami kezdődik s kiút a forradalom. De várakozása csak nem akart teljesülni. Lord Derwentwater is egész csendben ült dílstoni kastélyában. Róla bátyám is azt mondta, hogy semmi összeküvésben nem vett részt s eddig teljesen semleges és várakozó állásban tartotta magát; a mit Hilyard ur értesülései is megerősítettek, a ki minden másod-harmadnap bement a városba híreket fogni.

Igy telt el három vagy négy hét. Egy nap, jól emlékszem, szeptember 15 ike volt, es péntek (baljóslatu nap!), Hilyard ur egészen felvilanyozva s nagy izgatottságban érkezett haza.

— Végre megkezdtek! — kiáltott fel. — De midőn többet akartam tudni, hogy ki kezdte, mit kezdett, Tamás rejték helyére vitt, hogy ott majd mindent elbeszél. Hát a skótok kezdtek; négy vagy öt napja összegyűltek Kirk-Michaelben s kikilátották a herceget, mint III. Jakabot. Hir szerint már is felül vannak 5000 főn.

Ez csakugyan nagy ujság volt; ámbár, tekintve az előbbi mozgalmak történetét, nem váratlan. A Stuartok mellett minden mozgalom Skóciában kezdődött; a skótok tüzték ki mindig először a jogszerű király zászlaját a bitórló ellen.

— Végre tehát nagyságodnak igazra volt, — mondá Hilyard. — Várattak magokra, de végre is megkezdtek. Most már felderült a nagyságod napja s jogos várakozásainak teljesülése megérkezett.

Tamás, különben is megunya börtönét, azonnal indolni akart, hogy Skóciában lord Marhoz, kiaz ottani felkelők élén állott, csatlakozzék. Csak nehezen tudtuk e meggondolatlan lépé ről lebeszélni, mert az uton bizonyosan elfogták volna. Abban egyeztünk meg tehát, hogy Blanchlandba viszzük, hova éjszakán át eljuthatunk, s ott találkozást eszközünk ki lord Derwentwaterrel, a kivel a teendőket megbeszélhesz.

Blanchlandban senki se vár; ott nem is tudtak semmit a dolgok állásáról s így oda érkezésünk feltűnést sem okozott. Egy éjjel ott maradtunk, s Tamást ott magára hagvva, másnap Hilyard ural átvoltogattam Dílstonba, a grófhoz, hogy őt bátyám felkeresésére kérjem.

Négy éve volt — pár hónap hűjján — hogy Dílston nem láttam; akkor tél, fagy, zivatar volt, — most nyájas ősi nap szelid verőfénye. Mégis, oh mennyivel szebb volt nekem Dílston akkor, s mennyivel szomorubb most!

Lord Derwentwater épen az udvaron volt, cselédeknek rendelkezve, s először is Hilyard urat pillantotta meg, ki meglepetve, de szives fejasszággal üdvözölt. Akkor visszavettem a fejemet s arcomat fedező esuklyát s rám ismert. — Ah, Dóra hugom! Igazán! Mint örülok! Ha-

mar, hadd vezessem grófnémhoz! — szolt, mig a nyeregből lesegített s karjára vett, hogy bevezessen.

— S hol van Tamás? — kérde menetközben.

— Jelenleg Blanchlandban s kérti lordságodat, hogy keresse fel ott. Talán nem is tudja, mylord, hogy a skótok fölkeltek?

— A skótok fölkeltek? — kiálta, mig színe gyöngén változott. — Ez valóban nagy ujság előttem!

Mikor beléptünk, a grófné is — a rövid bemutatás után — meghallotta a nagy ujságot.

— A skótok fölkeltek! Ez jó ujság! — kiálta lelkesülten, egészen más hangon mint férje.

— Holnap átmegek Blanchlandba, — mondá a gróf.

— De Dóra nálam marad! — tévé hozzá a grófné. — Azalatt jobban megismerkedünk s előre tudom, hogy megszeretjük egymást.

Lady Derwentwater igen kedves nő volt; szebb, mint előre gondoltam — s szívenyalommal valom meg: mint obajítottam. Arcszíne üde és eleven, szemében rendkívüli csillám, ajkai nyújask, bár én is hamar észrevettem, hogy túlságosan készek voltak a meggondolatlan szóra is, s általában mozgékonyabb volt, mint előlélek redesen lenni skótok.

Másnap mylord átvagolt Blanchlandba. Indulásakor találkozott Beaufronti mr. Erringtonnal, elmondta neki a nagy ujságot, hogy a skótok fölkeltek s tanácsát kérte.

— Nézzen körül, mylord, — mondá Errington ur, — kié mind az a mit lát?

— No hát az enyém, — felelte a gróf mosolyogva.

— Gondolja meg kétszer is, mig ily szép örökséget s házi nyugalmát és családját kockára teszi! — kié véve természetesen, ha a becsület elengedhetlenül kívánja.

E tanács, a mellett hogy böles, elég ruganyos is volt. S most az volt előttünk is a legfontosabb kérdés: mit fog tenni lord Derwentwater?

Mit végzett a lord bátyámmal — nem tudom; de valószínűleg tartom, hogy Tamás a cselekvés, a gróf pedig az eszélyesség mellett nyilatkozott.

Azalatt mi nők egész nap (mivel a lord csak este felé jött haza) együtt töltöttük az időt s egészen összeismerkedtünk. A grófnénak már két gyermeke volt, szöke haju cherubok, kik közül kivált a kisebbik, a fiu, erősen emlékeztetett atyjára. A grófné nagyon szerette gyermekeit s atyjokról is csak a legforróbb szerelemmel szolt, a mit én nagyon természetesen találtam; lehetett-e másképp? Mikor a lord este hazajött, komolyan megbeszéltek a dolgokat s újra tapasztaltam, hogy a házask közt a legmelegebb érzélem uralkodik, de hogy a nő jóval hevesebb és mozgékonyabb mint férje, ki — mióta nem láttam — még higgadtabb s meggondolhatóbb vált (bár bizonyára az előtt is eléggé az volt).

— Várjuk be, — mondá, — mig a nép nyilatkozik; a nép szava nélkül a herceg soha sem léphet trónjára.

— A nép természetesen vezetőitől függ, hogy azt a törvényes utra visszavezessék, — veté közbe a grófné élénken.

Mylord méla mosolylyal felelt: — Kedvesem, ez országban katolikus ember soha sem lehet a nép vezetője. Azért legjobb, hogy várjunk. — S most kedves hugom, beszéljen magáról, mondja el, hány férjiszívet tört össze, a mióta az enyémét is meghódította, de kegyesen visszaadta.

(Már előbb a grófné szavaiból is vettem észre, hogy férje nem titkolta el előtte, minő érzelmekkel viseltetett egységben irántam).

A kormányt azonban a skót fölkelés még ovatosabbá tette s szigorubb rendszabályokhoz készült nyulni azok ellen, a kik a felkelőkkel Angliában rokonszenveztek. E miatt Tamásnak is távoznia kelle Blanchlandból s biztosb menedéket keresnie. Először Pattern tisztelendőnel, az allendale-i lelkesnél rejtőzött egy darabig, azután — de unalmas volna bujkáló-helyeit mind elősorolni. Elég annyit mondani, hogy sorban járta mindazon barátait, kikre a szervező felkelésnél számított — s így bujkálását egyttal izgatásra is használta föl. Igaz, hogy azok közül, a kik csatlakozásukat megígérték, nem egy aztán eserbe hagyta, mikor kenyértörésre került a dolog.

Még mindig nem tudtunk, mire fogja magát elhatározni lord Derwentwater s mit lesz teendő, mikor az elhatározás órája üt. En két hétig maradtam Dilstonban s ezalatt csak Hilyard ur jött és ment s hozta a sovány híreket. Skóciában terjedt a fölkelés s már tizenkét ezerre tették a fölkelők számát. A herceg megérkezését mindennap várták, legalább biztatták vele a türelmetlenkedőket. Fife, a tengerparttal, birtokukban volt s így biztosítva a herceg kikötése. Oxbrough ezredes, Gascoyne kapitány és mr. Talbot Newcastlebe érkeztek, hogy a polgárokat a törvényes örökösödés iránti kötelességükre emlékeztessék; a whig-urak is összegyűltek Newcastleben, hogy a fölkelés szervezését megkezd-

lord Derwentwater állott félre, a kit pedig legnagyobb bizalmával tisztelt meg s igazi szeretettel tüntetett ki? Nem, drága lordom! (s ezzel nyaka körül ölté szép fehér karjait) — nem, habár életem függ is elhatározásodon, s ah az én életem is azzal!

— Édes! — felelt a gróf, — légy meggyőződve, hogy ha a sikernek csak némi reménye csillan is, lord Derwentwater nem fog félrehúzódni a legszentebb kötelesség hívó szava elől.

Azzal nejét forrón és ismételve megcsókoltván, hozzám fordult.

— Kedves Dóra, hajdan sokat beszélünk e dolgokról; adjon nekem tanácsot.

— Oh mylord, — feleltek megindulva, — mit mondhatnék én, a mit a lady már jobban s szebben el nem mondott volna! Csak arra kérem lordságodat, ne tegyen semmit elhamarkodva, a mi drága nejét s kedves gyermekeit veszélybe dönthetné.

E perczen nyílt az ajtó s a dajka behozta a gyermekeket. A nagyobbik, a ki már járt, egyenesen apjához szaladt s térdeibe csimpajkózott.

— El vagyok határozva, — mond a gróf, — ölebe ragadva kis leányát. — Nem várom be az elfogatási parancsot, feladom magamat.

— Feladod magadat? — kiálta Károly. — Hogyan? egy kardcsapás nélkül!

— Feladod magadat? — rebegé a grófné. — Soha!

Sokszor gondolkotam e jelenetről — s azt hiszem, a grófnak igaza volt s jó lett volna, ha szándékát keresztül viheti. — De midőn másnap a békebirónál megjelent, ez — mivel elfogatása iránt még nem kapott parancsot — nem fogadta el magafeladását. Így itt is, mint anynyiszor, a vézset döntötte el a sorsot, az ember ellenére.

Nem adhatván föl magát, az elfogatási parancs pedig mindennap megérkezhetvén, lord Derwentwater előtt sem maradt más választás, mint követni Tamás bátyám példáját — s bujkálni.

S valóban, a nagy lord Derwentwater tovább három hétnél bujkált és rejtőzködött, nem tudom hol és kinnél. Károly a közben velünk maradt; s vártuk mindennap a híreket, melyek nagyon soványan érkeztek. A fölkelés rendezői közül lord Mar tizenkétezer emberrel még mindig várta a herceg érkezését. A vándor bujtogatók jöttek-mentek. Közülük Shafto János (kit később Prestonban lötek meg), Talbot Róbert kapitány (római katolikus nemes, a kit később felakasztottak) s Oxbrough ezredes (a ki a legtevékenyebb volt köztök s már II. Jakab alatt is szolgált) Newcastlebe érkeztek, hogy ott szervezzék a fölkelést. Ily izgalmas napokban nagy megnyugtatónkra szolgált, hogy oly lovagias védő volt mellettünk, mint Radelyi Károly.

Hadd emlitem meg, hogy egy nap fivérérl, Frankról kérdezősködvény tőle, fejét rázta s így felelt.

— Szegény Frank, erős köhögésben szenved, mely minden tevékenységtől visszatartja. Különbön egyéb is tartóztatja, hogy ide nem jött. A szerelem foglya, egy színeszöbe szerelme, a ki — úgy látszik — egészen megbabonázta.

Akkor nem nagy ügyet vettem e hirre; de később eszembe jutott!

(Folyt. követe.)

EGYVELEG.

* A zergék az újabb védő-törvények következtében ismét kezdenek szaporodni. Svájcban s egyes helyeken, hol nem szabad rájuk vadászni, csapatostul lehet látni.

A HÁROM CSÁSZÁR TALÁLKOZÁSA SZKJERNYEVICZÉBEN. — A CZÁR ÉS GIERS KANZELLÁR A PÁLYAUDVARBAN AZ OSZTRÁK-MAGYAR URALKODÓRA VÁRAKOZVA.

jék — de London folyvást erősen állott a protestáns trónöröklés mellett s a walesi herceg és hercegnő mindennap bátran jártak a nép közt. Lady Crewe, unokaöccse miatti aggodásában, fájdalom, úgyba esett s komolyan beteg volt, annyira, hogy állapota nem esékely aggodalomra adott okot.

Ugy hiszem szeptember 21-kén volt, mikor Radelyi Károly (a mylord öccse) megjelent Dilstonban s azt a hirt hozta, hogy bátyja, lord Derwentwater ellen is ki van adva az elfogatási parancs.

— Ellenem? S mit tettem én, hogy engem elfogjanak? Épen semmit.

— Nem elég-e, hogy a herceg közeli rokona, egykori játszótársra s legbizalmasb embere vagy? — mondá öccse.

E hír komolyan gondolkodóba ejtette a gróft. Soká nem szolt — s mi is hallgatunk.

— Feleség, — mondá végre fölemelve szép s nemes arczát, — tudsz-e valami tanácsot adni férjednek?

A grófné először tagadólag rázta fejét. De midőn férje átölelte gyöngéden megcsókolta, így szolt:

— Ismerem hű és aggodó szerelmedet nőd s gyermekeid iránt s hálás vagyok érte. De oh édesem, jussanak eszedbe a st.-germain-i napok, mikor a herceg apródja voltál s együtt szóttáttek a jövő álmait. Akarhatod-e, hogy azt mondják feléd, hogy mikor a herceg napja elérkezett s hívei lelkesedéssel sergeltek körül, csak

MALECKYNÉ ELLINGER JÓZEFA.

BARTOLUCCI VIKTÓRIA.

AZ UJ OPERA TAGJAI.

II.

Malczkyné Ellinger Józefa. Bartolucci Viktória.

Az operának feles számmal vannak kiváló tagjai, kiknek közreműködése egy vagy más tekintetben diszére szolgálhat bármely európai műintézet mintá-előadásának; kiváló mértékben párosul azonban a műgények szerinti képzettség a gyakorlati használhatósággal, a természetes hivatottság a művészi erő szoliditásával Malczkyné Ellinger Józefában. E nevet megszoktuk már nem a reklám százszavu csövében, de a buzgó és lelkiismeretes kötelesség-teljesítés működési terén mint a szerény és komoly törekvés synonymját hallani, s a ki egy színházi regie ezer mellékletekkel terhelt feladatainak apróbb árnyalataival is ismerős, az tudni fogja, mennyire megbecsülhetetlen, sőt pótolhatatlan magas művészeti adományok mellett a teljes megbízhatóság, a mindenütt helytállás, szóval az igazi szolid tehetség minden föltételével rendelkező, mint Malczkynéval rendelkezik az opera igazgatósága.

Az Ellinger név sok rokoni szállal ágazik el s fonódik össze a magyar dalmi életével. Ellinger Józefa atyja, az öreg Ellinger nevét kevés ember van, a ki ne hallotta volna, hangjának esodás elpusztíthatlanságával, mely midőn, rövid félbeszakítással, már 27 évet (1853-tól — 1880-ig) töltött is a nemzeti színház szolgálatában, csak oly frissen esendült, mint ifjusága első fénykorában. De nemesak ily apa versége adta meg művésznőknek pályája irányát: anyja, szintén hazánk és fővárosunk szülője, mint Ellinger, — nem kevesebb sikerrel szentelte életét a dal muzsájának, s miután mint elismert alt énekesnő nyolcz éven át nemzeti színházunknak volt tagja, majd Olasz s Németországban kívül Londonban is hosszabb időt töltött s még jelenleg is a stuttgarti királyi színháznál működik.

Ellinger Józefa, a mai Malczkyné, első tehetsége inkább a zongora művelésére irányultak s ebben Theindl és Khayll voltak első mesterei. Máskülönbön is a leggodosabb nevelésben részesült s a szinpadon kívül is a társas életnek egyik szivesen látott jelensége. Korán nyilatkozó hajlamai nem késtek Erkel Ferenc

kitüntető figyelmét is magára vonni, s főleg az ő biztatásainak köszönhető, hogy a kezdő művésznő egész erejével énekesnői képzettsége felé fordult s Matteo Salvinak, ki a bécsi opera igazgatóságától való megválása után Budapesten telepedett meg, s ki Murskát, Hollósy Kornéliát és Paulinét is tanította, jelesebb növendékei egyikévé lön.

1874-ben lépett föl először a nemzeti színházban «Tell Vilmos»-ban, mint Mathild, atyja oldala mellett. Egy évre rá már mint a színház szerződött tagja folytatta szereplését, s azonkívül is hangversenyekben, jótékony czélú s másnemű előadásokban. 1875-ben ment nőül Malczky Vilmoshoz, operánk derék tagjához, s mint nő és családanya is ép oly lelkiismerettel és kötelességérzettel tölti be helyét, mint a nemzeti színház tagjai sorában. A komoly kötelességteljesítés vonásánál semmi sem jellemzőbb jobban Malczkyné egyéniségét. Művészi ambíciójának összhangzataba hozatala a szinpad pillanati érdekeivel, ez az, a mi énekének izléses és finom előadásán s hangja kitűnő iskolázottságán kívül is méltán sorozható érdemei közé. És Malczkynéval a mellett hazafias szellemű művésznő, s nem egy előnyös ajánlat dacára, a melyben része volt, megmaradt mindaddig kizárólag magyar énekesnőnek.

Kiválóbb szerepeinek hosszu sorozatából kiemeljük «Hamlet» Ofeliáját, Gounod «Julia»-ját, «Hunyadi László» Gara Máriaját, a «Hugonották» Valois Margitját, «Észak csillaga» Katharináját, melyekben már nehezen nélkülözhetné operánk és a közönség, mely régen fölvetve kedvencei közé.

Azt a másik művésznőt, kinek arcképét ugyancsak ezuttal közöljük, szintén magának vallhatja a magyar szinpad, idegen származása dacára is. Nem gyakori példa, hogy külföldi énekesnő idegen hazában oly népszerűsége legyen szert s a viszonyokhoz alkalmazkodásban annyi önkéntes hajlandóságot tanusítson, mint Bartolucci Viktória. Nemesak a magyar nyelvű éneklésben tett már eddig is oly szép előrehaladást, a mely méltán jogosít a föltévesre, hogy idővel egész repertoire-ját e nyelven lesz képes énekelni, de máskülönbön is egészen otthonosan érzi magát a magyar opera kötelékében. Midőn atyja egy gyermekkor arcképe alá, mely őt mint öt-hat éves lánykát tünteti föl, tréfás büszkeséggel jegyezte alá: «Una prima

donna in erba» — aligha sejtette még, mennyire igazolni fogja a jövő e felkomolyan megkockázott jöslatot. Florenz dalos ege alatt, 1861 ápril 20-án születve, már mint a ferrarai leányiskola növendéke, melyben 15-ik éveig tanult, elérulta nagyráhatottságát s csengő szép hangja általános feltűnést keltett. Csak természetes hivatását követte tehát, midőn a szinpadra képezendő magát, 1877 decemberében Pesaróban először lépett föl. Majd sorban énekelte Bologna, Turin, Milano, Florenz, Pisa és Ferrara szinpadain s midőn Verdinek új operája, a «Aida» diadalmasan indult meg európai körútjára, Bartolucci Amneriszben oly bravur-szereprez jutott, hogy csupán ennek huszori éneklésére egyik olasz színházról fényes szerződési ajánlatot kapott.

1879 őszén egy világtalan honvéd-ezredesünk, Blána Szilárd figyelmessé tette Podmaniczky intendánst rá, s rövid idő múlva, 1880 májusában Bartolucci megszakította olaszországi vendég szereplését, hogy nálunk mutassa be tehetségeit. 1881 októberében lépett föl nálunk először a «Favorita» czimszerepében, Leonorában s a sajtó és a közönség oly osztatlan tetszésével találkozott, hogy szerződésbe bevégzett tény volt e pillanat óta.

Szép termetű, érdekes arca s kitűnő, tiszta, csengő alt-hangja van, mely azonban lágyágánál és könnyű magasságánál fogva mezzo-soprán szerepekre is alkalmas. E mellett izléssel, szabatosan és hibátlanul énekel s játékokban is napról-napra halad. Legjobb szerepe ma is Amnerisz, melyben először tünt föl, s melyet azóta már magyarul énekel. De magyarul énekel egyéb szerepeinek tulnyomó részét is, melyek pedig, mint a már említettek közül a «Proféta» Fideze, «Carmen» czimszerepe, «Jean de Nivelle» Simone-ja, «Faust» és a «Félsztofeles» Margarettája, «Gioconda» Laurája, «Troubadour» Azucenája, «Atala» czimszerepe, «Bánk bán» Gertrudja, stb. a leg-szebb koszorút képezik művészi pályája körül.

De Bartolucci Viktória, művészi egyéniségétől eltekintve is, egyike az új opera legrokonszenvesebb tagjainak. Szeretettelő és szívélyes modora pályátsárai közt is oly becsülést és ragaszkodást nyitott ki magának, mely a művészet életviszonyai között vajmi ritka kivétel.

EGY XVI. SZÁZADBELI KRÓNIKÁS ÉNEK.

Szél Farkas kir. táblai bíró s régi irodalmunk lelkes kutatója egy XVI. századbeli kézirat gyűjteményt, ugynevezett kodexet talált, melyben a többi közt egy eddig egészen ismeretlen krónikás ének is foglaltatik. A jó Béla király és a Bankó ur leányáról szóló szép történet s a szóban levő történeti éneknek teljes szövegét közli a «Századok»-ban, a történelmi társaság derék közlönyében, honnan a közlő és szerkesztő szives engedelméből átveszszük a rendkívül érdekes költeményt s annak is nagyobb részét, a mit róla Szél Farkas ír.

Kodexünk, — úgy mond, — 107—112. lapján egy eddig teljesen ismeretlen XVI. századbeli verses elbeszélést őrzött meg.

Már a mű ismeretlen volta irodalomtörténeti értékkel bír, ezt még fokozza a tárgy, melyről az ének szól, s a nyelv, az alak, melybe az ének foglalva van.

Egy «trufa» az egész, egy szépségében, ügyességében bizó bájos leánynak az ifjú Béla királylával való tréfája, mely előttünk folyik le egymást gyorsan felváltó jelenetekben, balladyszerű eladásban fesve a változó helyzeteket, és kidomborítva a szereplők alakjait.

A XVI. századbeli verses elbeszélőkkel meg nem szokott népies felfogás elevensége árad itt felénk, a népies előadás üdőségében folyja át az egész művet és gömbölyíti kerek egészébe a cselekvényt.

Minden további ismertetés helyett beszéljen maga a verses elbeszélés, melynek teljes szövege következő:

A Béla királyról és a Bankó leányáról való szép história.

Halljátok meg, most régi dolgot mondok, Jó Béla királynak idejéről szölok, És a vén Bankónak leányáról szölok, Két emlékezetért előtekben adok.

Parancsolatja lón jó Béla királynak, És utána való sok fő uraknak, Egyszáz és hetvenhét szentelt vitézeknek, Hogy ők hamarsággal udvarhoz gyűnének.

Ezt adták tudára a vén Bankónak, Ki vénsége miatt megnehezült vala, Férfiu magzatja nékie nem vala, Kit küldhetett volna király udvarába.

Kilencz hajadon szép lány... neki vala, Kik közt a legifjabb a legszebbik vala, De járasa neki férfi módra vala, Felele atyjának, és ezt mondta vala:

«En szerelmes atyám, vágnasd le hajamat, Huszárnodra mostan csináltasd ruhámat, És én velem adjad te jó lovaidat, És velem bocssásd sok jó szolgáidat.

«En te fiad levén: Budára felmegyek, Királyhoz udvarba helyetted felmegyek; Minden tisztességet én ott megjelentek, Mint illik fiadnak, én ott úgyan téztek.»

Hamar felkészíté leányt az atya, Bankó elereszté király udvarába, Mikor jutott volna király udvarába, Béla király látá: nekje így szóla:

«Mely igen ifju vagy, kin nagy esodám vagyok, Te szép tekintésed leány módra vagyok, Te járásod neked férfi módra vagyok, Hogy én megérthessem: akaratom vagyok.

«De honnan való vagy, és kicsoda vagy te? En nekem megmondjad és megjelentésd te! Mert ha leány volnál: igen szeretnélek, Budánál, mindeneknél inkább becsülnélek.»

Király parancsolja az fő fő uraknak, Hetven-hét ötveneg szentelt vitézeknek, Buda piacára hamar kimennének, Orsót, rokkát mind vennék, vegyének.

Ugymond: «Ifju vitéz hogyha leány leszen, Orsóra, rokkára tekintet leszen; De ha férfi leszen: mellette elmegyen, És fényes fegyverre neki szemé leszen.»

Hetven-hét ötveneg vitézek menének, Buda piacára mulatni jövének. Orsóra, rokkára nem akara nézni, Hanem a szép fényes fegyverök szemléli.

Ifjú vitéz felvön egy szarvas kéz-fjat, Az idege vete nagy szép hosszú nyilat; Hamar által vont a két újjal a nyilat; Ezt művelte vala vitézek láttára.

Ismétlen mondanák vitézek mindnyájan: «Jer lőjünk a céllhoz, zálogért mindnyájan, Vitézek a céllhoz lövének mindnyájan, Ó közlök a céllt senki sem tanlván.

Legutolszor löve vén Bankó leánya, A céll középebe egyenest találja, Óvé lón mindjártat vitézek zálogja, Mondának vitézek mingyárast azonba:

«Te vitéz ifju, jer vessünk most követ.» Mindnyájan vitézek elveték a követ; Legutolszor veté vén Bankó leánya; Vitézeknél tovább egy singnyival hajta.

A hetvenhét vitéz ötveneg magával, Mondanak mindjártat: «Jertek fousunk pályát, Mingyárast megfutuk vitézek a pályát, Utolszor indula: eléré a pályát.

Harmadszor felvéve vitézek zálogját, A Bankó leánya így jelenté magát, Vitézek mondanák ismét az ifjunak: «Jer üljünk mindnyájan mi a boritalnak.»

Vitézek fejenként asztalhoz ülének, Vén Bankó leányát köztök leülteté, Az Bachus istennek áldozni kezdenék, Mind fejenként hamar elrészegedének.

Vén Bankó leánya még józanon vala, Férfiú egy szép kupát, kiben jó bor vala, És a vitézekre azt köszönti vala, Király egészségeért azt megitta vala.

Mindnyájan vitézek királyhoz menének, Felséges királynak ígven felelének: «Nem leány a vitéz, hanem kura-fi a', Mert minket meggyőze a vén Bankó fia.

«A céllhoz lövésben ő minket meggyőze, A pályafutásban, abban is meggyőze, A kőhajításban is felette meggyőze, A boritalban is ő minket meggyere.»

Ezt hallván a király, igen esodálkozék Nagy esuda-tételen az ifjú vitéznek, Végre ő magában sokat gondolkodék, Bankó leányának hogy amaz mondaték.

Végre monda a király mind a vitézeknek: «A földbe menjünk mindnyájan vitézek, Földben ülének mindnyájan vitézek, Fölséges király is ott vala köztök.

Fördeni nem akar vén Bankó leánya; Fördőben a király ott ül, ígven szóla: «Miért nem fördel, vén Bankó leánya?» Fördőni együtt őt vélek parancsolja.

Felele királynak vén Bankó leánya: «Te hatalmas király esodálkozom rajta, Netalán nem tudod én keserü búmat; Az én vén atyámra való nagy gondomat?»

«Im látod kezemben atyámnak levelét, Kiben írja nekem nagy keserűségét: «Törökök tatárok minden várainat Égetik, rabolják minden tartományimat.»

Ezt hallván a király, hamar felszökellék, Hatvan ferődösét rajta emelkedék; Fenszóval ezt mondja Bankó leányának, A vitézek előtt, ő jó szolgájának:

«Siess fiam haza, oltalmazd földedet, Te szép váraidat, szép örökségedet, És a te atyádnak tápláljad vénségedet, És engedelmes légy, hallgassad beszédét.»

Ezt jó neven véve király ő felségétül, Szép ajándékokat vén királyi felségétül; Az Bankó leánya hamar elkészülé, Az ő szolgálival mingyárast erede.

Mikor beszerződe szép könnyű gályában A Duna vizének alafolyásában, Hamar kikapcsolja kamuka dolmányát, Királynak mutatá szép egypár almáját.

A Bankó leánya ezt monda királynak: «Terennek-e király te birodalomban, A te szép kertidben ilyen drága almák, Mint az én kertemben, kik előted voltak?»

«Budára hoztam volt é két drága almát, De nem tudtad király megszegni az almát, Felszóval kiálta, utána indita, Minden népének sokaságát inditá.

«Utána, utána, vitézek! utána,» Nagy szép folyó sajkán sietnek utána, «Örök feleségem lesz!» Király azt mondja, «Tinektek fejenként királyné asszonytok.»

Jó Duna mentében oly sebest megy vala, Mint a láthatatlan sebes fűtása, Békével atyjához vén Bankóhoz juta; Minden ő járását ő neki megmondta.

Az ő leányától Bankó hogy ezt hallá, Felséges királynak mint udvarlót volna; Nagy fen-habotával azon nevet vala, Az ő leányának igen örül vala.

Horvátul magyara nem régen fordíták, Sebes Vág mentében Sempte városában, Rendelé egy ifjú ezt gondolatjában, Az istenhez való szerelmét mutatván.

Mikoron irának ennyi esztendőben, Az ezerötyszázban s hetven esztendőben, Kisasszony havának legelső hetében, Dicsértessék isten a magas mennyekben.

«Ime, ez a vén Bankó leányának története, — írja végül Szél Farkas — oly mese-szöveves, melynek ugyszólván vége sincsen, de épen ebben van művészeté és egyik érdeme. Mert nem mondja el, sőt nem is sejteti, hogy Béla király később rátalál-e a démoni szép leányra, ne-jévé vagy kedvesévé teszi-e, vagy pedig ki akarja kerülni a kaland befejezését.

Az ily férfi-alakban való próbálkozása szép leánynak a mi középkori elbeszélő irodalmunkban nem igen fordul elő. De a külföldiben sincsen rá példa ily helyzetben. Még leginkább hasonlít tárgyunkhoz Shakespeare «Vizkereszt» című színművének Violája, a ki szintén férfinak öltözve jelen meg az ily fejedelm udvarában és szerelmessé teszi magába a herceget, ki szintén nem tudja, hogy egyik lovagja

nő, De Viola, Shakespeare az egyik költői alakja, lényegesen különbözik Bankó leányától. Az nő természetét megőrzi a darabban, mert midőn a véletlen párbajba sodorja: egész leányi ügyefogyottságának kedves komikumja előáll, míg Bankó leánya a vitézi, harezi és férfias gyakorlatok mindegyikében nemesen kitünik, de a kiválasztott lovagokat is meggyőzi. Azonkívül Viola pajzanságába elegikus vonások vegyülnek; hősünk amazon, ki még a királylával szemben is csak az öntudatos diadalt ismeri.

Jelleme oly férfias, hogy bizton vállalkozhatik arra, a mit elbeszélésünkben megtesz. S ez az azeles karakter a legutolsó mozzanatban, a hajóra szállás alkalmával domborodik ki legteljesebben, midőn kamuka dolmányát megbotvta, szépségének egész tudatában és büszkeségében tárja ki keblét, hogy a királylával ingerlés közben is dacoljon.

A boszorkányszépségek egyike! Ez érdekes női jellemhez híven idomul az elbeszélés hangja, rövideje és tüzes rohamossága. A férfi-leány bucsuszavai, a királyi szentvédelmi kitérés és házassági ígérete oly költői festés, mely bármely műköltőnek becsületére válnék.

Ime a Mátvás-korabeli hegedősök mester-sége, a «teljes idom iránti fogékonyág» még nem enyészett ki a XVI. században «az ének-mondó és hallgató izléséből».

Am lényeges kérdést képez: az éneken nyilvánuló teljes idom iránti törekvés a horvát eredeti, vagy a magyar költő sajátossága-e? Fordította-e, vagy az általa adott eme kifejezést a mese átvételére érte — átdolgozta-e az éneket?

E kérdésre határozott feleletet csak a horvát eredeti adhat, ha ugyan felvételre képesek a horvát régi irodalom kutatói. Legyen e kérdés majdan bármikép eldöntve, az a műből magából most már megítélhető, hogy a magyar költő önálló izléssel bírt, és oly magyar zamattal, oly nyelvezettel és technikával adta vissza tárgyat — ha nem átalakította — milyent rajta kívül a Balassa Bálint felléptét megelőző időben hiába keresnénk.

Igy az ének méltán tekinthető magyarnak, azzá teszi tárgya, cselekményének központja, Béla király, az esemény helye: Buda; a leány útjába gördített akadályok népmeséink sajátosságai; Bankó jelleme is magyaros; nem ütözik meg leánya magaviselésén, tudja, hogy leánya kicsoda, s hogy ártatlansága nem forgott vesztélyben, haragot sem érez a királyi ilyetén megrézfálása miatt. Nagyot nevet a jóízű elbeszéléshez, mint régi nemes emberhez illik, a ki szereti a jó tréfát és örül leánya szépségének és diadalának.

Az a közvetlen, mely énekünkön elejétől végig előmlik, történeti színezetet ad a mesének. A naiv anakronizmussal emlegetett «törökök, tatárok» beütése arra mutat, hogy itt a dévaj leány IV. Bélával üzi veszedelmes tréfáját; a Bankó név szintén arra a korra utal, mert történeti adataink épen IV. Béla idejéből gyárták fenn Ibraim fiának, Bankó-nak emlékét.

Am a mesék Béla királynak történeti alakjait meddő dolog volna meghatározni akarni; mindössze énekünk és Franciskó története egybevetéséből az állapítható meg, hogy létezett a XVI. században Béla-mondakör, hogy együtt zengették Béla király nevét Zách Klára, Hunyadi János stb. nevével.

A közlő a költemény szövegében híven megtartotta a régi írást, betűről betűre. Mi, olvasóink könnyebbségére, jobbnak láttuk azt a mai nyelvzés- és helyesírásnak megfelelőleg átírni, s egyszersmind egy pár illusziót is adunk hozzá tehetséges ifju művésznök, Margitay Tihmér tollrajzaiban.

ARANYAT KUTATÓ MAGYAR AUSZTRÁLIÁBAN.*
II.
Utazás az ausztráliai őserdőben. A horizontle-fa és a bowera-bozót. Hol kell sátorat ütni. Miből jó tüzet rakni. Fern-level, mint ágynemű. Hogy mossák az aranyat.

* L. a «V. U.» f. évi 38. számát.

patakhöz vizért, a másik tüzet rak s megérkezésünk után félórával már elköltjük az első bush-vacsorát. A menü az első napokban még nem számítható a rendező «bush-menu»-k közé; mert mindig visz az ember magával egy-két font hideg sültet vagy sajtot és 2—3 cipőt. A bush-kenyér sültéhez a hamarosan gerjesztett tűz nem alkalmas s akkor, a mikor az ember egész nap a járatlan dombon utat tör magának, 60 fontnyi teherrel a hátán, nem tartozik a kellemes dolgok közé, kimerülten hozzálát a térsztágyuráshoz és egyéb süts-főzéshez.

Nagyon nehéz földat hű képet nyújtani a taszaniai bushról. Megvan itt mindaz, a mi más szűz erdőben is megvan: ledőlts faóriások zárják el lépten-nyomon az utat, gyakran napokig sürübnél sürübb fiatal erdőn keresztül vagy kénytelen utadat hüvelykről hüvelykre keresztülvágni. Ez mind előfordul bármely szűz erdőben. Hanem van ezenkívül a taszaniai erdőnek két speciálitása, mely másutt föl nem található: az egyik a «horizontle» nevű fa, a másik a «bowera»-nak nevezett bozót. Amannak, t. i. a horizontális fának, az elnevezése már meglejt a különlegességét. E nemes fa t. i. nem nő úgy, mint más tisztességet tudó fák nőnek; hanem kapja magát és sudarát párhuzamosan a földdel ereszt meg s az ágak függőlegesen emelkednek. Tehát elképzelhetik, minő kellemes dolog az ily erdőn keresztül hatolni; sudárról sudárra, ágról ágra kell sétálnod 20—30 lábnyi magasságban a földszintetől, mert alatta el nem bujhatsz; vagy torony iránt keresztül kell másznod, vagy a sudáron oldalt sétálva kell törekedned e gyönyörűséges helyzetből magadat kiszabadítani s el ne felejtésd, mindig 60 fontnyi teherrel a hátadon. Egy jó tulajdona van azonban ezen nemes növénynek, t. i. hogy fája ropogtat szivós és rugékon, a leghitványabb ág, ha csak oly vastag is mint a hüvelykujjad, nem török el alattad, jóformán meg se hajlik. Ha nem így volna, a lehetlenségek közé tartoznék a horizontális erdőknél keresztülvátni.

A «bowera» oly különös egy bozót, mely ritkítja párfját. Rémitő sürű, minden irányban, lefelé és oldalvást, úgy hogy lehetetlen rajta keresztül hatolni, akár egy óriás hálógömbölyag, nincs más út, mint valahogy a tetéjébe jutni, s ekkor úgy sétálsz rajta mint valami szippedékes ingoványon. Eleinte azt hiszed, hogy beszakad alattad s menthetetlenül el léssz tetemre; hanem ne félj, ezen növényháló oly szerű, hogy a legnagyobb terhet is könnyen kibírja, hát még egy embert, habár 60 fontnyi teher van is hátán. Átalánosságban véve mind a horizontális, mind pedig a «bowera» erdőrészeket nagyon fárasztók s a hol a fa és cserje bőven terem, nagyon meglasztják utadat. Erre nézve csak egy példát hozok föl.

Egy alkalommal egy «bowera»-val fedett domb tetéjére érve, egy körülbelül 7—8 angol mérföldnyi távolságra megpillantottunk egy egyedül álló kopár hegyesucot. Számításunk szerint, tekintetbe véve a lassu előmenetelt, úgy két, legfőlebb három nap múlva el kellett volna jutnunk odáig. Nem oda Buda! Oly infernális bowera, horizontális, babérfa, pézsmafa és «honeysuckle» (ennek nem tudok magyar nevet adni) tömkelegbe jutottunk, hogy tizenegy napi keserves munka után értünk ki a síkság által környezett kopár hegyhez. A mikor utunkat rendesen kivágtuk s azon néhány héttel azután visszatértünk, épen fél napi séta elégséges volt ezen tizenegy napi utat megtenni.

E botanikus kirándulás után visszatérek a sátorhoz. A mikor sátorod ütés, az első és fődolog a hely megválogatása, s ezt a dűlőfelben levő fák fekvése határozza meg; mert itt Ausztráliában a fák nagyon gyöngye lábban állanak, irtózatlan magasságra nőnek — különösen a gummi- és myrtusfák — gyökeret azonban alig néhány lábnyi mélységre vernek. A közönségesen erősebb szél ledönt egyet-kettőt, ezek esés közben ledöntenek egy harmadikat s így tovább, néha egész hosszú uzták képződnek ekképp, leginkább hegyoldalokon lefelé. Az ily dűlőfa aztán nem komázik veled, hanem agyonüt ott, a hol ér. Ezért is nagyon óvatosnak kell lenni a sátorhely kiválasztásánál, s ha csak lehet, odvas fa irányában ne tanyász. Néha misem használ, hanem a legveszélyeseb helyen kell tanyáznod, ekkor bizol a vakszerenésében s ha már egy hetet töltöttél a bushban, a legodvasabb fa alatt is oly nyugodtan alszol, akár otthon a dunnák között.

Tűz és víz miatt a taszaniai bushban nem jöhetéz zavarba. E két czikkkel Tasmania nem bőven rendelkezik, hogy fölőlegéből dusan előláthatós a különösen víz dolgában szűkölködő ausztráliai kontinenst.

Legnagyobb mennyiségben találjuk a myrtus, sassafras és gummit. A myrtus legjobban ég, akár száraz, akár nyers minőségben egyaránt pompás tüzet ad. A frisen levő myrtus-fa ép oly jól gyulad és ég, mint ha már évekig száradófélben lenne. A gummi és sassafras (kedves egy név, otthon csak a doktorok és patikások ösmerik) csak száraz minőségben ég, nyers állapotban a gyehenna tüzénél sem gyuladna meg. Ezt is jegezd meg magadnak s ha valaha kejtutászsz tesszel Tasmania vadonjába s szalonnát akarsz pirítani, hát végy myrtust, ne pedig sassafras.

A lakásnál általában legfontosabb szerepet játszik az ág. Hát még a bushban, a hol egy-egy heverés a ritkaságok, s ennélfogva a nagyobb mérvű élvezetek közé sorolható. A taszaniai prospektálós mindig számíthat jó ágyra. A jó ágyat, respectibe a jó ágyneműt, a «fern»-levelek adják. Ezek igen nagyok, alakjukra a pálmalevélhez hasonlítanak s rendes hosszúságuk 4—5 láb. Ekkép nem sok idő kell ahhoz, hogy jó puha ágyat teremts elő a semmiből. Megvan tehát az ágynemű, kibontod a jó meleg pokróczodat, elkészited a főtebbi recipie szerint a vánkocsodat s — jó éjt! Elkezdész légyvárakat építeni, s csakhamar elalszol s álmódot boldogságról, gazdagságról, gond nélküli életéről, jó barátokról és közbé-közbe puha kalácsról, fohlagymás rostélyosról, 6-madeiráról vagy somlyairól, mindaddig, míg a taszaniai szarka rikító kiáltása föl nem ébreszt kora hajnalban. Szürkületekor s alkonyatkor az erdei szarka oly pontosan kiált, akár egy bakter.

Máskor — fölszedve sátorfánkat — miután egy többé-kevésbé veszélytelen átkelőre akadunk, átkeltünk az Arthuron — s miután az utbaeső patakokat és ereket megvizsgáltunk, ismét tanyát ütöttünk s így tovább 2—3 napig, míg végre ráakadtunk egy patakra, mely aranyat tartalmazott.

A keresés procedurája nagyon egyszerű. Lyukat ásol s addig mégy le, míg a pataknak igazi fenekére nem jutsz, a hol mosni való anyag mutatkozik. Megtöltöd a mosótalat s forgatod s a forgatás folyamában felszínre jővő köveket, kavicsot leszeded s a túl fenékén ezután megmaradt homokból gyengén lubeizkoló rázogatás mellett kimosod az aranyat. A fönnevezett patak medréről kimosott első túl két aranysemet adott (ezt Antal mosta), a második túl (ezt én mostam, ez volt az első életemben) harmat adott. Elhatároztuk tehát, hogy itt egy-két napot töltünk s annak rendje módja szerint átkutatjuk patakunkat, vajjon fizet-e, azaz fedezi-e a költséget? Ha egy patak annyi aranyat ad, hogy abból átlag véve egy napra úgy cirka 30 schilling értékű esik, akkor azt mondjuk mi aranyvadászok, hogy megjárja: kifizeti a napzsámot, ha fejenként egy uncziát vagy képes naponként kilopni a föld gyomrából, akkor azt mondjuk, hogy jól fest s ha ennél többet is ad a lelkes patak: akkor beáll ama bizonyos sugárnyi ház esete.

(Vége kov.)

A NILUSI EXPEDICZIÓ.

Említést tettünk már arról a nevezetes hadjáratról, melyet az angol-sudzáni csapat vezére, Wolseley, jelenleg a Nilus folyón át vezet s kiemeltük annak nagy nehézségeit a világhírű folyó számos zuhataga s a kopár síkság miatt, melyek kisebb karavánokat is nagyon próbára tesznek, nagyobb hadseregek előtt pedig mindaddig legőzhetlen akadályoknak tartattak. Az angolok mindamellet megkísérelték az utat, hogy a szorongatott Gordon tábornok segítségére menjenek s már eddig a második kataraktán is áthaladtak, mely Wady Halfa és Semneh között van. A hadjárat ez utóbbi részéről közlünk most eredeti felvételt után készült rajzot.

Az első kataraktát, mely Asszuán és Mahatta közt fekszik, nem messze Phile szigetéről, az utazók gyakran meglátogadják s ily alkalommal tanui lehetnek, mint szokta több száz arab vagy nubiai néger nagy fáradsággal, kötelek segítségével vonni fel a hajót a folyó medrében

vény 526,320 frt biztosított összegről. Folyó évi január 1-től október 1-ig tett a biztosításra felajánlott összeg 3187 ajánlatban 5.805,200 frtot és a biztosított tőke 2748 kiállított kötvényben 4.865,861 frtot.

HALÁLOZÁSOK.

MARANT JÁNOS, a híres bécsi festő, elhunyt e hó 3-ikán este. A művész egész nyáron betegeskedett, de épen az utóbbi időben tetemes javulás következett be. Reichenhallból, a hol átlulást keresett, visszatért Bécsbe s újra dolgozni kezdett egy 'Tavaszcímű képen. Pár nap előtt ismét nagyfokú izgatottság lepte meg; a mult hét elején agyhártyalob és tüdőbaj járult hozzá, s e hó 3-ikán az orvosok kimondták, hogy az élet legfeljebb néhány órára terjed már. Makart esti 9 órakor meghalt, 44 éves korában. Halála mély megilletődést keltett egész Bécsben, mely annyira méltányolta a művész működését. Makart festménye nem annyira a tartalmasság, a kompozíció, vagy eszme által hatottak, inkább az érzékiség festője volt. A nő szépségét ingerlő melegséggel festette, és ragyogó színeket használt. Bécs közönsége seregesen nézte meg minden új festményét. A budapesti műcsarnokban is több képe volt kiállítva. A párisi világtárlaton v. Károly bevonnása Antwerpenbe című festményéért nagy érmet kapott, de rebesgették, hogy ez diplomáciai beavatkozás következménye volt. Néhány hét előtt egy párisi lap és párhuzamba állította Munkácsyt és Makartot, s azt is írta, hogy Makartot Munkácsy nagy sikerei tették betegé. A párhuzam azonban nem volt helyes, mert a két művész előtt nagyon különböző irányok lebegtek. Bécsben a legnagyobb megilletődéssel és fejedelmi pompával adták meg a végtesítést a híres festőnek, s ravatalát a legelőkelőbb körök is fölkeresték. Az udvar részéről Hohenlohe herceg főudvarmester jelent meg. A magyar képzőművészeti társulat táviratban fejezte ki az özvegy előtt részvétét s díszes koszorút küldött a koporsóba. A temetés e hó 6-ikán ment végbe, roppant tömeg részvétel mellett. A koszorúkat három külön kocsi helyezték el. A halottat a bécsi műcsarnok elé mentek, s a művésznek nevében Streit, a műfegyvesület elnöke bucsuzott el. A sírnál Grüse festő mondott beszédet. A művész tetemét ideiglenes sírba helyezték. Végleges nyughelye a híres emberek számára fenntartott helyen lesz. Bécs város azzal is állandósítja Makart emlékét, hogy egy utcát az ő nevével látja el. Makart életrajzát és arcképét a Vasárnapi Ujság 1878. folyamán 46. számában közölte.

SZÉCS DÁNIEL, a Kislaludytársaság legrégibb tagja, meghalt e hó 6-án, 72 éves korában. Veszprémben, hol mint az evangélikus egyház érdemes lelki pásztora, a veszprémi ev. egyházmegye levéltárnoka és könyvtárnoka, bugzó szolgálatban töltötte élete nagy részét, melyből negyvenöt év jutott a lelkipázsorságra. Irodalmi működése a korábbi évtizedekre esik, kezdete pedig a Kislaludytársaság elnökségére. Irodalmi működése a korábbi évtizedekre esik, kezdete pedig a Kislaludytársaság elnökségére. Irodalmi működése a korábbi évtizedekre esik, kezdete pedig a Kislaludytársaság elnökségére.

LICHNER PÁL, a tud. akadémia levelező tagja, a klasszika-filológia egyik legérdemesebb, de mindig szerény munkása, elhunyt e hó 6-án Pöcsenyben, hol évek hossza során működött az ev. leszionban, mint a görög és latin nyelv tanára. A holdogult hatvan évre terjedt élete csöndes munkásságban folyt le. Mint tanár és mint tudós egyaránt érdemeket szerzett a filológia terén, maradandó művekkel gazdagítva a szakirodalmat. A magyar tudományos akadémia 1859-ben választotta levelező tagjai sorába a nyelvüdvért. Lichner család nem hagyott hátra.

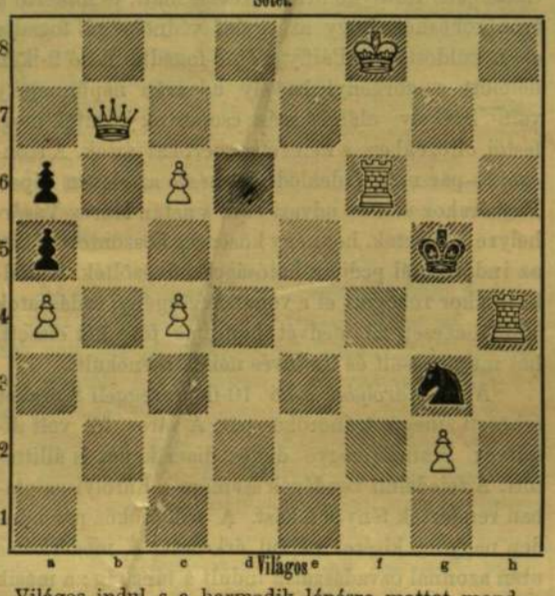
Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Dr. BÓDY ANTAL, Makó községi lelkész és nagy népszerűségű agg plebánusa, maroson-téli főesperes, nagyváradi prépost és szentszéki úlnök, aranymisé pap, 81 éves korában, és a legnagyobb részét közt temették el. — TARNÓCZY KÁZMÉR, Barsmegye volt főispánja, cserneki várban, végelgyöngülésben. — MAROSI JÁNOS, a Szerémségben általában tisztelt férfiú, ki fiatalabb éveiben a magyar irodalom terén is működött, később a honvédelmi miniszteriumban titkár, majd a Ludovika-Akadémiában a horvát nyelv tanára lett, aztán Vukovár polgármestere, 1878-81-ben a valpói kerület képviselője a zágrábi tartománygyűlésen, 53 éves korában, Vukovárban. — FÖLDÉS GYÖRGY, hevesmegyei bíró, 48 éves korában, Gyöngyös-Pátán. — NEOGÁDY JÓZSEF, bányatulajdonos, 52 éves korában, Verőcén. — NEMETHY ELEK, kántortanító, ki a zalamegyei Turisán harminczhat évig bugzószággal viselte tisztjét s kit magyaros érzelmeiért 1847-ben kiűlöztek a zágrábi papnévelő intézetből. — Dr. CZAPKAY IMRE, orvos, a szabadságharcban százados, 60 éves korában, Kis-Szebenben. — KAUFFMANN JÁNOS, nyug. ezredorvos, Bavanistván.

BORBÁTH ANTAL, volt szolgabíró, 70 éves korában, Petroszényben. — PASTHY JÓZSEF, budapesti postatiszt, 26 éves korában. — FÖNK GUSZTÁV KÁROLY, könyvnyomdász, 70 éves korában, Temesvárt. — SIMONIS FERENCZ, a szász egyetem pénztárnoka, 64 éves korában, N-Szebenben. — ENDRE JÓZSEF, városi tisztviselő, Félégyháza. — BARAK GÁBOR, kereskedő, 63 éves korában Újvidéken. — MÜLLER NÁNDOR, kereskedő, a Zombor és Vidéke szerkesztőjének fiúve, 29 éves korában, Szegeden; ugyanott BACZ JÓZSEF, rabbi helyettes, 85 éves korában. — Ifj. REPÁSY FERENCZ, 23 éves korában, Aradon. — TÓTH LAJOS, Tóth Pál kun-szent-miklósi volt járásbíró fia, kit a Schwarzer-féle budai tébolyházban ápoltak, hol egy őrizetlen pillanatban saját maga oltotta ki életét, 34 éves korában; a temetési szertartást Szász Károly superintendens végezte s ő mondott beszédet is a koporsónál. — MEGVÁZSAY KÁROLY, csongrádmezei arvaszéki úlnök, 69 éves korában, Szentesen. — TÖCSÉK JÁNOS, nyitrai mezei nagybirtokos, 66 éves korában, Kamánfalván. — Dr. ROMAUFER LAJOS bányorvos, 70 éves korában, Selmecezen. — MAJOROS ISTVÁN, volt honvéd, a budapesti Rókus-kórházban, 59 éves korában. — GEROLD MÓRICZ, a bécsi hírnévű könyvkiadó-czég főnöke, neuwaldgegyi nyaralójában.

SZENTKERESZTY LINA báróné, ifj. b. Szentkereszty Zsigmondnak, a marosvásárhelyi kir. tábla elnöki titkárnak nagynénje, a társasórkó egyik tisztelt hölgye, 73 éves korában Maros-Vásárhelyen. — BALTA JÁNOSné szül. Hingler Klára asszony, nemes jólelkőségű, 73 éves korában Maros-Vásárhelyen. — ADLER REZSŐné, szül. Bogdányfi Anna asszony, kit széles körű család gyászol. — LÉVAY TERÉZ asszony, Lévay Imre, a veszprémi kegyes-tanítórendi főgymnásium igazgatójának édes anyja, Makón. — ÖZV. MIKLÓSVÁRI SÁNDORné szül. Bolvári Borbála, 60 éves korában, Zomborban. — ÖZV. HERMANN FERENCZné szül. Fényhalmi Katalin, a szatmári néhai városi alkapitány és honvédszázados özvegye, 70 éves korában, Fehértemplomban. — Id. LAKITS ISTVÁNNÉ szül. Fiváldesky Mária, 40 éves korában, Nemes-Pannon. — ÖZV. LÁNG HENRIKNE, szül. Pap Erzsébet, Aszódon.

SAKKJÁTÉK.

1295. számú feladvány. Chochoolous Gy. től.

1290. sz. feladvány megfejtése.

Table with 2 columns: Világos (White) and Sötét (Black). It lists possible moves for both sides in algebraic notation, such as 1. Bf3-e3, 2. He2-c3, 3. Vb8-h8, etc.

Helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H. Andorfi S. és Kovács J. Senki Ede. Az Erkel-sakk-társaság nevében: E. K. Debrecezen: Zagyva Imre. Veszprémben: Roland K. A pesti sakk-kör.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

London. D. T. A. W. urnak szülő levelet siettünk azonnal kézbesíteni.

Páris. B. S. E. hó 10-én vett soraira magán uton válaszolunk. Indulásra készen... Valamivel jobb az előbbieknél; a hang szüntébb, a dagály és erőködés kevesebb. Azonban ebben is vannak nagyon kifogásolható részek; s látszik még a nem biztos, meg nem tisztult izde s a gyakorlatlan kéz minden nyomom. Nagyon sokat kell megigadnia, izdeknék esiszólódni, hogy élvezhető nyujtsom. A Parbeszed a temetében ismét nagy mértékben szenved az előbbieknél hibájában; a dagályban, az eget verdes s mégis alant vergődő alpthozban, stb.

Október hatodikára. Egy pár sikerültebb részlete van; de egészen nagyon cha'onszerű, frázisos és gondolat-szegény. Egy kis csuflódás. Előbb a levelet olvastuk el s szerény és mégis önértés hangja után valami jobbat vártunk, mint a költemény, mely bizony gyenge s minden tekintetben alfl marad a mi mértékünkön.

Őszel (Lingg). Az eredeti nincs ugyan kezünk-nél, de jól ismerve Lingg költészetét, a fordítás nagyon halvány, nagyon gyenge lehet. Nem közölhető. Győr. Sz. I. A költemény elég csinos, de tartalma oly gyakran elzengett kis eszme — hogy közlésével alig tennék szolgálatot akár a szerzőnek, akár az irodalomnak.

K-tosz. A halálhoz — sokan főszokások már ily átkozódó hangokon; de őrösebb dagályt még e nembem se látunk. P. D. Ezt is köszönettel vettük. B-ó G. vajjon mikor ad magáról életjelet? K. T. K. Az érdekes közlemény legközelebb felhasználjuk.

Tartalom.

Szöveg: Három államtitkár. — Gróf Bánffy Béla, a képviselőház új alelnöke. — A három császár Székelyvezérvében. — A görögnyi kastély. — A szerelmes aktor. Otven év előtti történet. Irta Szomaházy István. — Forster Dóra. Angol regény. Irta Besant Walter. — Egyveleg. — Az új opera tagjai. II. — Egy XVI. századbeli krónika ének. — Aranyat kutató magyar Ausztráliában. — A nilusi expedíció. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Szerkesztői mondanivaló. — Halálhírek. — Sakkjáték — Hetnaplár.

HETI NAPTÁR. Október hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. It lists the dates and religious observances for October.

Felöl szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Szines selyem Surah, Satin merveilleux, atlaszok damaszok, selyemrups és tafoták, 1 frt 30 kr. méterje, egész 7 frt 20 kr.-ig, szállítatnak egyes öltönyökre úgy, mint egész végben bérmentesen a házba Henneberg G. (királyi udv. szállító) selyemgyári raktára által, Zürichben. Mintákat postafordultával. Egy levél dja a Svájczba 10 kr.

Megtalálta. Cseceza, Magyarországon. Brandt Rikárd gyógyszerész urnak Zürichben. Tekintetes ur! engedje meg kérem, hogy hálas köszönetem a következő nyilatkozatban kifejezhessem. A mult évben egy magyar újságban olvastam a Brandt Rikárd-féle svájci labdacsookról. Mivel minden szenvedő, beteges ember, fájdalomnak enyhítésére s javulására törekszik, én is ezt keresve, Török József gyógyszer-tárától megchoztam az on labdacseit. S a mi kerestem, e gyógyszerben meg is találtam, gyomor- és bélbajaimból már is tetemesen javulóban vagyok. Ezer köszönet önök! Teljes tisztelettel, Szikora Ferencz kereskedő.

Brandt R. svájci labdacsa, 10 krézt egy doboz-al, a magyarországi gyógyszerárakban kaphatók.

Egy hatszor haszabzott petitsor, vagy annak helye egyezori igtatásnál 15 kr.; többszori igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

Értesítés! Az őszi idényre beérkezett toll-ék újdonságaink megtekintésére, melyeket gyári áronk árúsítunk, a t. vevőket tisztelettel meghívjuk. — Nemkülönbön figyelembe ajánljuk saját művirág gyártmányainkat, u. m. készleteket, arakoszorukat, stb. és templom-virágok, babér és gyászkoszorukat, zoba és kiváló tisztelettel Kálazdy nővérek, Budapest, váci utca 9. sz.

1884. okt. 94. sz. 1884. okt. BUDAPESTI SZEMLE GYULAI PÁL. Tartalom: Miért nem Bécsnek, miért Budára? — Id. Görgei Istvánról. Az angol választási reform. — Fenyvessy Adolfól. Mozgalmak az egyetemi rendszer ügyében. (II.) — Szabó Józseftől. Keleti Szudán. — Simonyi Jenőtől. Egy kis félreértés. Átdolgozás angol beszéj után. — Belényesi Gábertől. Költemények. A szél. Gyulai Páltól. — A falusi kovács. Longfellow után angolból. Szász Bélától. Értésíté. Hunfalvy P.: Der nationale Kampf gegen das ungarische Staatsrecht. Xy. — Ábrányi Emil: Teréz és kisebb költemények. — Válasz Hampel József ur czikkére. Tagányi Károlytól. — Viszonválasz. Hampel Józseftől.

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80-90 lnyvi tartalommal, 1881 jannár 1-től kezdve havi szemlévé változott át, s megjelen évenként tizenkét-szer 120 lnyvi tartalommal, az eddigi előfizetési ár mellett. A Budapesti Szemle tájékoztató igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szélelemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak tudomány és a mellett közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzetgazdasági köztöleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságot támogatva. Megjelen évenként 12-szer 10 lnyvi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvárus elfogad. Bécsben, Szelelnaki György es. kir. egyet. könyvtárus, I. Stefansplatz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az alulirt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvárusokhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT, magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

HAZAI IPAR RIGLER JÓZSEF EDE GYÁRTELEPE BUDAPESTEN a közleledő iskola-idényre ádusan felszerelt papír-, író- és rajzeszközök raktárárt, ugyszintán saját készítmény, díszes kiállítású iskolai füzetek, legújabb gyorszómaló és erkölösös mesékkel ellátott képes irkát, iskolai táskák, valamint levélpapírdiszitőjének legújabb készítményeit, u. m. levélpapírok és levélborítékok a legúj. ábrákkal és díszítésekkel. Kaphatók a gyártelep belvárosi raktárában kecskeméti utca 13-dik szám alatt. Árjegyzékek kívánatra bérmentve. 1430 Gyártelep: VI. róssa-ut. 55. sugárútról jobbra.

HIRDETÉSEK.

SALICYLSAV-KÉSZÍTMÉNYEK KIELHAUSER H. GRÁCZ. A Salicylsav már világhírt vívott ki magának mint erjedést és rothadást akadályozó anyag, és nem csak fénye sen érvényesül mindennemű belső bajok ellen, hanem czélirányos összehatással még fölülmulhatlan övszer a bőrre, hajra és fogakra. Antiseptikus hatása különösen rendkívül; megakadályozza a sérült szervek rothadását, s ezzel együtt eltűnik az azzal járó kellemetlen szag is. Salicyl-toilette szappan... darabja ára 35 kr. toilette-víz... 70 * fogpor... 50 * fogpép... 60 * szájvíz... 60 * hajkenőcs... 50 * hintőpor (lábak izzadása ellen) * 50 * 9936 Főraktár Magyarországra nézve: Török J. gyógyszerésznél Budapest, király-utca 12.

Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

A már 1835 óta fenálló UNGER F. W. FIA rövidárú, szövött és fehéremű üzlet, Budapest, Deák Ferencz-utca 7. sz., bátorodik az alábbi czikkeket mélyen tisztelt vevői körének gyári árak mellett, a legmelegebben ajánlani, u. m.: dús raktárát duxi ingek és labrávalóknak, gyapot és gyapjuból férfiak, nők és gyermekek számára, úgy nemkülönbön a mostan újra közkezdeltté vált Normal mellényeket, labrávalókat, kapucziakat és harisnyákat prof. Jäger rendszer szerint. Továbbá trico-derekek mindenfélére színen 5 frtől 8 frt. Ugyiszint női és férfi mellényeket, ujjakkal vagy anélkül, vadász harisnyákat, útermelegítőket, lábszármegelőket, haskötőket, gyermek és női lábszárharisnyákat, gyermek és női kötényeket, nyakkendőköt, gal'érokat, kizelőket, vállfűzőket és nadrágtartókat. Legérdekesebb választékot gyermek női és férfi harisnyák, gyermek és férfi kapucziak, harisnyaszárakból megkötésre. Gyermek-szoknyácskákat, főkötőket, szakkalkákat, cipészekéket, ruha és kabátokak berlini pamukból és kötő-gyapjuból. Nagy raktár alsó szoknyák, lószőrvet, moir postó és nemezbel, ugyszint fél krinolin és tounierek. Gyári raktár gyapot ágtyarkökből. Függöny-szővetek méterszáma és elkülönítve. 1771

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapestben megjelent, s minden könyvkereskedésben kapható — az osztr. tartományok számára Szellenszki György cs. k. egyet. könyvtárusnál Bécsben I. Stefansplatz 6. GAZDASÁGI JOGISME A GAZDASÁGI TANINTÉZETEK NÖVENDEKEI A MEZEI GAZDÁK SZÜKSÉGLETEIHEZ ALKALMAZVA D. HALLER KÁROLY Második bővített kiadás. Ára füzve 1 forint.

A főtálatlór Dr. Meidinger tanár ur által kizárólag, hitelesített gyár MEIDINGER-KÁLYHÁKRA. HEIM H., fiók: Budapest, Thonet-udvar. Gyár: Ober-Döbling, Bécs mellett. 1716 Raktár: Bécs, I. Kärntnerstrasse Nr. 42. Legjobb szabályozható, töltő-s szellőző kályhák. A kedveltség, melyben kályháink mindenfelé részesülnek, sok utasításra adott alkalmat. Figyelmeztetjük tehát, tekintettel mellékelt védjegyünkre, a t. közönséget saját érdekében, hogy jelszen ismeri gyártmányainkat föl ne oserdije az utasításokkal; legyenek azok egyszerűen mint Meidinger-kályhák vagy mint javított Meidinger-kályhák ajánva. Fűtés egész 3 szobáig csak egy kályhával. Központi fűtésnek egész épületekre. A gyár védjegye a kályhajtók belső-jére van beleöntve.

THEDO tanár szakállhagymája, legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szőp növesedés eszközlésére. Számtalanon vannak még legmagasabb rangú férfiak között is, kik szép szakállukat csupán e szerrel köszönhetik. — E szer a szakáll hihetetlen gyorsasággal növeszt, úgy hogy általa még 13 éves ifjak is a legrovidebb idő alatt teljes szakállhoz jutnak, miről a bizonyítványok ezrei is tanuszkodnak. Eder Ferencz gyógyszerész urnak Brtannben. Opreda József. Műtek, 1879. sept. 25-én. Fűrés József urnak Prágában. Szives köszönetemet a szakállhagymáért; nagyon jónak találtott. Mindenkiné a legjobb lélekkel ajánlom. Schwarzbach, 1879. febr. 25. Kirt Károly a. k. épít. vállalkozó. Fűrés József gyógyszerész urnak Prágában. A szakállhagyma joggal mondható csodaszernek. Alig négyhet használat után ómmel látom régi öbajléseimtel teljesebbé menni. Kérem önt stb. Tscheden, 1879. máj. 23-án. Gindra Wenzel, ócsa. Valódi minőségben Budapestben csak Török József ur gyógyszer-tárában király-utca kapható; Pozsonyban Pinstory Félixnél, Miskolcban Temesváron Es. csay Istvánnál, I. csongrád ár frt 2.10.

HAZAI IPAR CALDERONI ÉS TÁRSA látszerészek Budapestén váci-utca 30, és kis hid-utca 8. ajánlanak nagy választékban és jutányos áronk szemüvegek-, orrszipetők és lorngettek, távsóveket és kettős tábori látszóveket, göröcsöket, higany- és aneroid- légsúlymérőket, hőmérőket, folyadékmérőket stb. Árjegyzékek bérmentve küldetnek. 1497

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárusnál kapható — az osztrák tartományok számára Szellenszki György cs. k. egyet. könyvtárusnál, Bécsben I. Stefansplatz Nr. 6. Lalla Roukh. KELETI REGE. IRTA MOORE TAMÁS. ANSOLBÓL FORDITOTTA LŐRINCZI LEHR ZSIGMOND. Ára füzve 1 frt 60 kr. Vászonba kötve 2 frt.

Legújabb szabad. billard-golyók.

Alulírott bátorokdók tiszteltetted tudatni, hogy sok évi fáradság után ikerült neki 1775

billard - golyókat

készíteni, melyek jószág és tartósság tekintetében minden eddigi messze fölmúlnak.

Sein, hang és ruganyosság tekintetében teljesen hasonlítanak az elefántcsont-golyókhoz, azonban elpusztíthatatlanság tekintetében messze felülmúlják azokat, minthogy törés vagy repedés a golyóknál teljesen lehetetlen, s erre egész 1 évi írással jóállást vállalok. Egy darabnak ára 62 mméterig 5 forint, 62-66 mméterig 6 forint, 66-70 mméterig 6 frt 50 kr., nagyság szerint.

Közel 100 billard, minden rendszerből, folyton raktáron. **KNILL KÁROLY**, Bécs, IX., Rossau, Rothe Löweg, 5. n. 7.

JAKAB ÖDÖN. SZÉKELY HISTORIÁK

Ára füzve 1 forint. RAJZOKKAL. Diskótésben 2 frt.

Tartalom: Mit csinált örömeiben Darkó Dénes. — Hová lett a Gál Sándor kenyere. — A huszár. — Miért állott meg az atosfalvi alsó malomkerék. — Az adomány mehek. — Az eltemetett gyűrű. — A Keszeg Imre pástorsága. — A beteg asszony utja. — Hogyan került kapu a Szabó Lóvina kertjére. — Mire jó egy idegen siralom.

Arógtón másoló.

(N. B., szabad. A.) Legújabb, egyetlen találmány iratok, rajzok, hangjegyek stb., valamint tervek, rajzok stb. melyek fényképezéssel végezve vannak készíthetőek — sokszorosításra. Szállítás díj megértése mint nyomtatvány. Készülékek 8 márkától kezdve, az összes kellékekkel együtt. — Tervezetek, nyomtatványok próbák ingyen és bérmentve. 1772 Zittau, Szászország. **Dammán Károly.**

A "FRANKLIN-TÁRSULAT" kiadásában Budapestben megjelent minden könyvtárosnál kapható — az osztrák tartományok számára **SZELINSZKI GYÖRGY** ca. kir., egyet. könyvtárosnál Bécsben I., Stephansplatz Nr. 8.

ZORD IDŐ.

TÖRTÉNETI REGÉNY.

Írta

KEMÉNY ZSIGMOND

Három kötet.

Második kiadás.

Ára füzve 3 frt.

MAGYAR LESZÁMITOLÓ- ÉS PÉNZVÁLTÓ-BANK.

(BUDAPESTI KÖZRAKTÁRI VÁLLALAT.) 1765

Ezennel ajánljuk

KÖZRAKTÁRAINKAT:

a raktárakat és az Elevatort,

melyek összesen 400.000 méterhátszán felül képesek terményt befogadni, gabona, olajos és hüvelyes vetemények, termények és más egyéb áruk beraktározására, olcsó fekbér és mérsékelt kezelési díjak felszámítása mellett. — Fuvardíjak, vámok és egyéb előleges költségek általunk előlegeztetnek. — A rexpeditiónális kedvezmény úgy a vasutak, mint a dunagőzhajózási társulat részéről biztosítva van. Vám és fogyasztási adóköteles árukra nézve teljesen berendezett Transito-raktárakkal szolgálunk. A küldemények czímzendők: A magyar leszámítoló- és pénzváltó-bank közraktárainak Budapestben. Alomás: Fővárosi közraktárak. — Üzletszabályzat- és díjtételeket, továbbá szállítóleveleket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

Kávé

Cuba, Non plus ultra 4 frt 1.30
Java, legfinomabb 1.52
Menado, nagy szemű 1.60
Santos, finom ízű 1.38
Rio, igen erős, fin. 1.32
Jamaika, kiváló 1.28
Kijója, tiszta súlyban vámosra és bérmentesen.

MAITI R. triezsi nagykereskedőház által legfinomabb, zamatos, erőteljes, tiszta árú, 5 kilcs hálóban, postán utánvét mellett Magyarország minden helységébe küldetik.

Mintán kávé-küldeményével nagyon meg voltam elégedve, kérem, küldjön ismét 1 bal Cubát és 1 bal Menadot. Herkaly Uj-Szöny mellett, 1884 márczius 8-án.

Tóth Lajos. Az előbbi kávé-küldeményekkel nagyon megelégedve, kérem, küldjön ismét 1 bal Cubát 1 frt 80 kr-ával. Grác, 1884 február 21-en. **Dr. Koch János, tanár.**

A kapott kitanó jószágú kávémenekért lekötelező köszönetem mellett, kérem, küldjön ismét, stb. **Wollenheim Cajus** csász. tanácsos és pénzügyi főtanácsos. 11023

42-IK SZÁM. 1884. BUDAPEST, OKTÓBER 19. XXXI. ÉVFOLYAM.

Külföldi feltelemek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész óra 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK egyútt: 1 félévre... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész óra 6 frt félévre... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész óra 6 frt félévre... 3 * Külföldi előfizetőknek a postaiag meghatározott viteldi is csatolandó.

CORNEILLE.

1606-1684.

E HÓNAPBAN ülte meg Franciaország egyik legnagyobb költője, Corneille, a francia dráma atyja halálának második centenariáját.

Soha író, mondja felőle Nisard, a teremtő lángész czimét jobban meg nem érdemelte, mint ő. Egyetlen ő a francia irodalomban, ama roppant távolságnál fogva, mely közvetlen előzőitől elválasztja. A renaissance óta a kiváló írók bizonyos tekintetben egymást megelőzik, Lucretius hasonlata szerint körül-közre adván az élet fátylóját, mely annál jobban ragyog, minél közelebb jutnak a tökély korszakához. De Corneillet valódi mélység választja el mind attól, a mit előtte még színműnek lehet nevezni. S a nyelvet illetőleg távolabb áll mögötte az őt megelőzőt színművek legjobbjai is, mint Descartes mögött, ki saját bélyegét nyomá százádára, annak jobb prózairói. Descartes módszert teremtett s a nyelvet szabályozta; Corneille nyelvet is teremtett, módszert is. Előtte a színpad csak üres nevetek mutathat föl, de egyetlen színművet sem. E nagy művészet, melynek úgy szólván multja nincs, egész készen szokik elő a Corneille fejből. Ő neki mindent kelle teremteni, jellemeket, szenvedélyeket, erkölcsöket, stílt és élethűséget, mert ennek mind híjával voltak az eddigi drámaköltemények. Ő adta a tragédia első mintáit Racine-nak, Molière tőle tanulta a vígjáték hangját és stíljét s még egy harmadik műfaj megalkotását is neki tulajdonítják, melyet ma drámának nevezünk, sőt még a polgári dráma is megtalálhatja benne első elméletét.

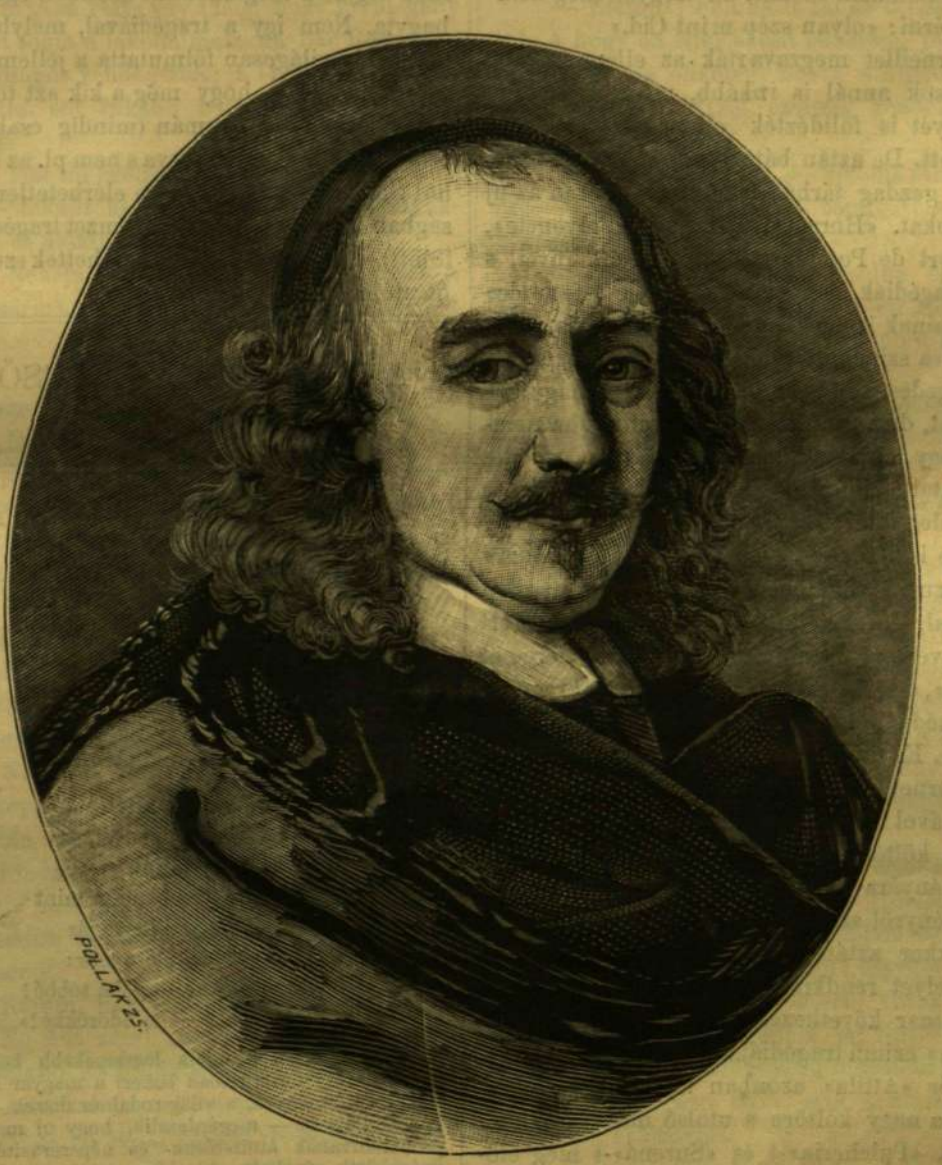
szolgálta. Mindenütt repeső élet, kitörő erő. A vajudó társadalomban minden emberi erő természetszerűen érvényesül, az ember kénytelen eredeti lenni.

Ilyen időben született, ilyenben élte életének első felét Corneille. Ismerte a szabadság minden szeszélyét, minden mámorát, hogy második felében is sajnálja, hogy az a szeszély, az a mámor elmult.

Corneille Péter 1606-ban június 6-án, Rouenban született, hol atyja főügyész vala. Tanulmányait a jezsuitáknál végezte s a jogi tudományokra szánta magát, s mint főügyész foglalt állást a "Table de marbre du Palais"-nál. A benne rejlő költői szikra azonban más

pályára hívta, melyen a dicsőség istennője in-tegetett feléje.

1829-ben jelent meg első színművével, "Mélite"-tel a színpadon. Huszonhárom éves volt akkor. A közönség élénk érzkkel viseltett akkor a színpadi előadások iránt, a színház egész új mulató hely vala. Párisban csak két színház állt még akkor, a Morois és a Hôtel de Bour-gogne. A földszinten csak állóhelyek voltak s két sou volt a belépti díj. Diszlet, gépezet nem létezett. Az ötödik felvonásban egyszerűen félre-húztak egy nagy szőnyeget, mely mögött a darab főszemélyei voltak láthatók, a mint haldokolnak vagy már meg is haltak. Minden egyebet úgy kellett a közönségnek hozzá képzelni az előadás-

CORNEILLE PÉTER.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárosnál kapható:

JÓKAI MÓR MUNKÁI.

Népszerű kiadás. Egy-egy füzet 40 kr.

1. A varchonták. 28-29. Szomorú napok. 2 füzet.
2. Fortunatus Imre. — Shirin. 30-31. A janicsárok végnapjai. 2 füz.
3. Kalóz-király. 32-37. Kárpáthy Zoltán. 6 füzet.
4. Sonkoly György. — A drága kövek. — Mária Zára. 38-43. Egy magyar nábob. 6 füzet.
- 5-9. Törökvilág Magyarországon. 5 füz.
10. A büntetés Nepean sziget. 44-47. Új földesur. 4 füzet.
- 11-12. A kétszoros ember. — Az egyiptusi rózsza. 2 füzet.
13. Koronát szerelemért. — A Hargita. — A kalmár és családja. 48-53. Szegény gazdagok. 6 füzet.
14. Petki Farkas leányai. — Háromszéki leányok. — A két száz. 54-55. A magyar előidőből. 2 füzet.
15. Regék. 56-59. Hétköznapiok. 4 füzet.
16. Carinus. — A nagy-enyedi két fűzfa. 60-63. A régi jó táblabírák. 4 füzet.
17. A serfőző. — A nyomorék naplója. — Fekete világ. 64-65. Délvirágok. 2 füzet.
- 18-20. Erdély aranykora. 3 füzet.
- 21-23. Csataképek 1848-1849-ből. 3 füz.
24. Bujdosó naplója. — Kurbán bég. Megölt ország. 66-67. Milyenek a nők? 2 füzet.
- 25-26. A fehér rózsza. — Humorisztikus papirszelvények. 2 füzet.
27. Magyarhon szépségei. 68-71. Véreskönyv. 4 füzet.
- 72-73. A magyar nép élce szép hegy-dűszóban. 2 füzet.
- 74-76. Arnyképek. 3 füzet.
- 77-82. A kőszívű ember fia. 6 füzet.
83. Milyenek a férfiak? 77-82. A kőszívű ember fia. 6 füzet.
- 84-89. Politikai divatok. 6 füzet.
- 90-93. Mire megvénülünk. 4 füzet.
94. Oceania. Egy elslyelt világrész története. 95-97. Az elátkozott család. 3 füzet.
- 98-99. Felfordult világ. 2 füzet.
100. Elbeszélések.
- 101-112. Dekameron. Száz novella. 12 f.

MAGYAR VÖRÖS-KERESZT-EGYELETI SORSJEGYEK

11177 főnyeremény 50.000 frt adómentes. Évente 3 huzás, a legközelebbi huzás 1884 november 3-án. A kereskedelmi takaré- és hitelszövetkezet következő feltételek mellett ad el Magyar vörös-kereszt-egyleti sorsjegyeket részleltetésre: 5 drb 23 hó alatti lefizetésre 2 frt. 10 drb 23 hó alatti lefizetésre 4 frt. 5 " 14 hó alatti lefizetésre 3 frt. 10 " 12 hó alatti lefizetésre 7 frt. A részleltetven leköltött sorsjegyek különféle sorszámból állítanak össze. A legkisebb nyeremények különböző értéke kifizetnek s szelvénye mindaddig tovább játszik, míg egy fő vagy nagyobb melléknyereményvel utólag ki nem húzódik. — Az esetleges nyeremény már az első részlet befizetése után a részleltető illeti. — Vidéki megrendelések postai-alványval eszközölhetők s postafordulattal elintéztetnek, ideig, nyugtalan a földőrvény szolgál. Utánveteli megrendelések nem vétetnek tekintetbe. — Üzleti helyiség Budapest, Gizella-tér 2. sz. **AZ IGAZGATÓSÁG:** Dr. Herlich Károly elnök Peterdy Lajos vezérigazgató Lovag Felk Zsigmond I. alelnök

Termények tűzkár elleni biztosítása.

MAGYAR-FRANCZIA BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Befizetett alaptőke frt 4,000,000. — aranyban.
Tartalék alapok " 3,065,712.74 "

A gazdaközönség figyelmébe ajánljatik a rendkívül előnyös **mezőgazdasági általánybiztosítás.**

Bővebb felvilágosítások nyerhetők az igazgatóságánál 1685 Budapest, IV., városház-tér 1. szám alatt, és a társaság minden ügynőkségénél.

Kísorsolással egybekötött életbiztosítás.

Szállítvány-biztosítás.

Tűzkár elleni biztosítás.

VASZON ÉS FEHÉRNEMŰ RAKTÁR "A MENYASSZONYHOZ"

MÖSSMER JÓZSEF

Budapest, koronaherzeg-(urt)-utca s szibárus-utca sarkán, báró Orczy-féle ház 12. szám alatt, a főpostának átellenében.

Ajánlja legnagyobb választékban újonnan berendezett raktárát mindennemű és minőségű rum-burgi, hollandi, írlandi, orosz, szilésai és 155, 175, 200 cmtr. széles ágylepedő-vászonait. Asztalterítőket 24, 18, 12 és 6 személyre, damaszt, jacquard és csinvalban. Ágygarnit, kávékezdők, orpés és java-takarók, törülközők, asztalkendők és tejszűrők, len és batista szobakendőit, flaneltakarók, eszmar-, pipás és szines ruhá-barbét, wadmell, elifon, madárpajam, skirting és oxford, himzett len- és batista-kendőket és batisták, ágyszőnyegek (Gimpen), függönyök, asszonyi, ur- és gyermek kősz fehéreneműt len, chiffon, barchet és flanelben. Ingák, nadrágok, mellények, fehérrészes és szines alsó szoknyák, lepedők, párnák, himze, szegélyezett és sima ágyszőnyegek, huztányok, gallérok és keszélők, duxi és orpemelények és nadrágok. Müncheni előnyvántatott tárgyak keresztimzésre, s még mindenféle más cikkelt.

KÜLÖNLEGESSÉG: magyar honi gyártmány néhéz damaszt, asztalkendők és törülközőkben. **Ményasszonyi kalszonyok** 300 frttól feljebb 4000 frtig. **Megrendelések** legpontosabban és legjobban postai utánvét mellett eszközölhetők. Árjegyzékek és minták kiv. ingyen. A leneműek valódiságáért kezesség a cég.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)